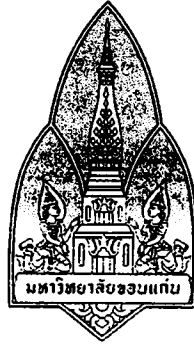

C.1

ได้รับอนุญาตจาก

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว
จังหวัดชัยภูมิ
Guideline for Sustainable Tourism Development of Mor-hinkhao Ecotourism Site,
Chaiyaphum Province

ศิวัตรา พิพัฒน์ไชยศิริ
เทวีวรรณ ปทุมพร

.b13565221

.117137002

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประเภททุนอุดหนุนทั่วไป
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชื่อเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 มอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ
ผู้วิจัย ศิวัตรา พิพัฒน์ไชยศิริ และเทวีวรรณ ปทุมพร

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับมอหินขาวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการสนทนากลุ่มและการตอบแบบประเมินร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมอหินขาวทุกภาคส่วน จำนวน 16 ท่าน จาก 12 หน่วยงาน การสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวมอหินขาว จำนวน 9 ท่าน และการแจกแบบสอบถาม จำนวน 83 ชุด โดยผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงจากความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางธรณีวิทยาและระบบนิเวศ ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ ทำให้ได้รับความสนใจในการพัฒนาพื้นที่จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างยิ่ง กอปรกับสมาชิกกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชนวังคำแคนมีความพร้อมและความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาต่าง ๆ เป็นอย่างมาก แต่ก็ยังพบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีปัญหาและอุปสรรคหลัก 4 ประการ คือ การครอบครองพื้นที่ การประสานงาน ความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว คือ การประสานความร่วมมือกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการทำความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ และการดูแลพื้นที่ ตลอดจนการกำหนดแผนแม่บทและการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมหลังจากการผนวกพื้นที่มอหินขาวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ในส่วนของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

1. แนวทางด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

การกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าและเอกลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้างความเข้าใจและกำหนดภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การแบ่งเขตพื้นที่การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว การประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่

การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว และวางแผนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ
การท่องเที่ยวที่เหมาะสม กลมกลืน และเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว

2. แนวทางด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

การวางแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในแต่ละ
เขตพื้นที่เป็นประเด็นสำคัญ กำหนดให้มีแนวเขตพื้นที่ป้องกัน (Buffer Zone) ที่ชัดเจน
นำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการควบคุมอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการในการป้องกัน
การเกิดมลภาวะและการจัดการขยะมูลฝอย และศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนา
การท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ประกอบการวางแผน
พัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต

3. แนวทางด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว

การเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมใน
การลงทุนและให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวตามที่กำหนด สนับสนุนธุรกิจ
การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนท้องถิ่นด้วยการสนับสนุนด้านงบประมาณและการสร้าง
ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการที่เหมาะสมและยั่งยืน ประสานความร่วมมือการทำงานแบบ
เครือข่าย กระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและ
เหมาะสม และจัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบผลกระทบจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวที่
ส่งผลต่อทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น

4. แนวทางด้านการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว

การสร้างจุดขายและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์และ
เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของมอหินขาวที่ถูกต้อง ครบถ้วน และแพร่หลาย
มากที่สุด กำหนดและคัดเลือกตลาดเป้าหมายที่เหมาะสม วางแผนการตลาดและการพัฒนา
การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและตลาดเป้าหมาย จัดเก็บข้อมูล
สถิติการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวร่วมกับ
ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวอื่น

5. แนวทางด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

การสร้างความรู้ถึงการร่วมกันเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ชุมชน
ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาวตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน
การดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มอหินขาว

6. แนวทางด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

การให้ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนท้องถิ่น
ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และเปิดโอกาสให้
นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงคุณค่าและการอนุรักษ์คุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวผ่านทางกิจกรรม
การท่องเที่ยว การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว

Research Title: Guideline for Sustainable Tourism Development of Mor-hinkhao Ecotourism Site, Chaiyaphum Province

Researcher: Siwattra Pipatchaisiri and Theweewan Pathumporn

Abstract

The objective of this quality research was to develop guidelines for sustainable ecotourism development of Mor-hinkhao ecotourism site by a focus group including potential evaluation for the tourism resources with 16 key-informants from 12 involving organizations, community interview with 9 committees of Mor-hinkhao Ecotourism Management Group, and 83 questionnaires.

The study result found that:

The tourism potential for tourism development of the Mor-hinkhao ecotourism site were its' uniqueness and richness of natural tourism resources and an ecosystem which differs from other tourism sites; a policy and budget support by involving organizations; and concentrated participation of the local community. However, there were 4 major threats affecting the sustainable ecotourism development which were:

- (a) the unclear possession of the tourism resources and areas,
- (b) a distinct lack of integrated cooperation between all stakeholders,
- (c) a lack of understanding in sustainable ecotourism development concept, and
- (d) the full participation of the local community.

The guidelines for sustainable tourism development of Mor-hinkhao ecotourism site are the integration of all stakeholders' cooperation for tourism development planning, and the cache' of 6 significant guidelines for sustainable ecotourism development as follows:

1. Guideline for tourism resources development – specifying stakeholders' duties and their responsibilities in sustainable ecotourism development in accordance with the potential of tourism resources and the National Park Acts, creating the image of tourism products, zoning natural resources in conservation areas and tourism development areas, evaluating the 'tourism carrying capacity' of each zone, developing appropriate ecotourism activities, and planning the development of adequate tourism facilities and services with integrated design.

2. Guideline for the environment development – having due regard, for the environment's fragility in each zone, specifying buffer zones of conservation areas, the use

of regulations for pollution control, with waste protection and management, and evaluating negative tourism impacts.

3. Guideline for tourism business development – supporting the local community and other tourism business sectors, to invest and provide economic benefits by budget and educational policies, creating networking cooperation between business sectors and administration sectors, and evaluating tourism business impacts on the ecotourism resources, environments, and local community.

4. Guideline for tourism market development – positioning tourism products and images, planning for appropriate advertisement and public relations, specifying target markets for the ecotourism products, planning for tourism market development in accordance with the tourism product images and target markets, and collecting tourism statistics and tourist behaviour data.

5. Guideline for local community participation development – emphasizing the possession of tourism resources, and supporting the local community to participate in each process of sustainable ecotourism planning, operating, and the benefits derived from it.

6. Guideline for tourism awareness development – educating the local community, tourism business sectors and other stakeholders regarding sustainable ecotourism management and inviting tourists to be a part of sustainable ecotourism development through appropriate ecotourism activities, advertisement, public relations, and tourism interpretation.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องมาจากความอนุเคราะห์ของ นายถาวร พรหมมีชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ นายสุรียน ภูมิรัตนประพิณ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ และ นายวันชัย อัครทวีทอง เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ ในการเปิดโอกาสและให้ความช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตลอดจนการเสียสละเวลาในการให้ข้อมูล และคำแนะนำสำหรับการดำเนินการศึกษาวิจัย ด้วยความรู้สึกร่วมซึ่งในพระคุณของทุกท่านจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมาไว้ ณ โอกาสนี้

อีกทั้งยังขอขอบพระคุณ นายอัครวิน จินตวร เลขานุการนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ นายอรรถพล วรณกิจ ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงานนครราชสีมา นายสันติ นิลหมื่นไวย์ ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยภูมิ นายสมพร บุญเกิน รองประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิฝ่ายการตลาด นายอุดมศักดิ์ วิมลวรรณ รองประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิฝ่ายการท่องเที่ยว รศ. สุนีย์ เสี่ยวเพ็ญวงศ์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น นายนพดล นาชิน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาคลี นายชัยวัฒน์ นิลพงษ์ หัวหน้าโครงการฟื้นฟูป่าภูแลนคา นายมานะชัย ตั้งพิทักษ์ไพบูลย์ ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลข่าวสาร อบจ.ชัยภูมิ นายสุชาติ สบาย ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ นางเลอลักษณ์ ยืนชีวิต นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม นายเจริญ เจสันเทียะ นางจ่านงค์ เนียมขุนทด และนางแฉ่ม หนองสระ คณะกรรมการกลุ่มบริหาร การท่องเที่ยวมอหินขาว ตลอดจนสมาชิกชุมชนบ้านวังคำแคนทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และตอบคำถามสำหรับการวิจัย ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	4
ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัย	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	8
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	13
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	15
การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	22
วิธีการรวบรวมข้อมูล	23
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	28
สถานที่เก็บข้อมูล	28
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
บริบทพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว	29
ผลการศึกษาภาคสนาม	49
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว	64

บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย	66
อภิปรายผลการวิจัย	71
การดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน	71
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยว	75
เชิงนิเวศมอหินขาว	
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	79
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก การอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนบ้านวังคำแคน	84
ภาคผนวก ข รายนามผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม	86
ภาคผนวก ค สรุปสาระสำคัญจากการสนทนากลุ่ม	90
ภาคผนวก ง แบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว	99
จังหวัดชัยภูมิ	
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์ชุมชน	104
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามความพร้อมทางการท่องเที่ยว	111

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	49
ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมทางการท่องเที่ยว	51
ตารางที่ 3 การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยว	52
ตารางที่ 4 ความรู้ทางการท่องเที่ยว	54
ตารางที่ 5 การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความสำคัญ	61
ตารางที่ 6 การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความเสื่อมโทรม	63

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ	7
รูปภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดชัยภูมิ	30
รูปภาพที่ 3 ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชัยภูมิ	31
รูปภาพที่ 4 ลักษณะทางธรณีวิทยาของจังหวัดชัยภูมิ	32
รูปภาพที่ 5 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ	34
รูปภาพที่ 6 หมู่บ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ต.ท่าหินโงม อ.เมือง จ.ชัยภูมิ	35
รูปภาพที่ 7 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	36
รูปภาพที่ 8 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงระยะห่างระหว่างตำบลท่าหินโงมกับมอหินขาว	38
รูปภาพที่ 9 เส้นทางจากตัวจังหวัดชัยภูมิสู่มอหินขาว	39
รูปภาพที่ 10 เส้นทางสู่มอหินขาว	39
รูปภาพที่ 11 ลักษณะภูมิประเทศของมอหินขาว	40
รูปภาพที่ 12 ลักษณะทางธรณีวิทยาของมอหินขาว	42
รูปภาพที่ 13 พิษพันธุ์ธรรมชาติบริเวณมอหินขาว	44
รูปภาพที่ 14 กลุ่มหินที่ 1	45
รูปภาพที่ 15 เสาหินในกลุ่มหินที่ 1	45
รูปภาพที่ 16 กลุ่มหินที่ 2	45
รูปภาพที่ 17 การกระจายตัวของกลุ่มหินที่ 2	46
รูปภาพที่ 18 กลุ่มหินที่ 3	46
รูปภาพที่ 19 ผากล้วยไม้	47
รูปภาพที่ 20 จุดชมวิวในบริเวณมอหินขาว	47
รูปภาพที่ 21 สมาชิกกลุ่มบริหารการท่องเที่ยว	55
รูปภาพที่ 22 มัคคุเทศก์นำเที่ยวมอหินขาว	55
รูปภาพที่ 23 สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มอหินขาว	74

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมซึ่งสามารถสร้างประสบการณ์แปลกใหม่และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมหาศาล ทำให้ได้รับความสนใจทั้งจากนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่อย่างจริงจังเพื่อมุ่งสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวและการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่นตามมา หลังจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดั้งเดิมเกิดขึ้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการท่องเที่ยวใหม่จากการกำหนดหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nation, Conference on Environment and Development: UNCED) หรือ Earth Summit ที่นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมิถุนายน 2535 (บุญเลิศ จิตต์วัฒนา, 2548) ให้เป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และยังคงให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเหมาะสม โดยมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มอหินขาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าภูแลนคาด้านทิศเหนือห่างจากหมู่บ้านประมาณ 4 กิโลเมตร ในเขตการปกครองของบ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มหินขนาดใหญ่จำนวน 3 กลุ่ม ที่ชาวบ้านสังเกตเห็นเสาหินขนาดใหญ่ 5 ต้น และเนินเขาในบริเวณกลุ่มหินนี้มีสีขาวอันเนื่องมาจากหินทรายขาวที่โดนแสงแดดส่องในตอนกลางวัน จึงเรื่องชื่อว่า มอหินขาว มอหินขาวนี้มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นทางธรณีวิทยาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีพืชพรรณธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และภูมิทัศน์ทางการท่องเที่ยวที่งดงาม จนชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการได้ร่วมกันตรวจสอบพื้นที่และกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (วันชัย อัครทวีทอง, 2549) มอหินขาวนั้นถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ได้รับ ความสนใจเป็นอย่างมาก จนเกิดการขนานนามว่า "สโตนเฮนจ์เมืองไทย" (Blogth, 2006) แม้ว่าขณะนี้จะได้มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน (แห่งใหม่) มอหินขาว เกิดขึ้น แต่มอหินขาวก็ยังไม่ได้เปิดพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ เนื่องจากยังขาดความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว การปรับปรุง

เส้นทางขึ้นมอหินขาว การจัดภูมิทัศน์ การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การทำป้ายสื่อความหมาย การทำเส้นทางท่องเที่ยว และการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (ผู้จัดการออนไลน์, 2549)

มอหินขาวเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวและควรที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการรองรับการท่องเที่ยวที่จะขยายตัวในอนาคต ซึ่งในขณะนี้มอหินขาวอยู่ในระหว่างการดำเนินการของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน (แห่งใหม่) มอหินขาว ซึ่งได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นและสำนักงานจังหวัดชัยภูมิที่ต้องการจะส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เป็นสถานที่ที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ภายใต้ยุทธศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำที่เป็นหนึ่งในห้ายุทธศาสตร์ของแนวทางการปฏิบัติราชการปี 2549 เรื่องเศรษฐกิจก้าวไกล (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2549) ในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน (แห่งใหม่) มอหินขาวนี้ มีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่และศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาทางการท่องเที่ยว แนวทางและผลของการศึกษาจากโครงการนี้ควรจะนำการขยายไปสู่การศึกษาทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน ครอบคลุม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพิ่มขึ้น ในโครงการ “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนใน 6 ด้าน คือ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการมอหินขาว โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม จนเกิดเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลและรูปแบบทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1.1 เป็นการรวบรวมข้อมูลและรูปแบบทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

3.1.2 มีแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

3.1.3 สามารถนำแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ได้จากการศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.4 เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ในด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างอาชีพและรายได้ สร้างความเจริญในชุมชน ที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.1.5 เป็นการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาของโครงการอื่น และสามารถขยายผลในการศึกษาที่เกี่ยวข้องครั้งต่อไป

3.2 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.2.1 ชุมชนบ้านวังคำแคน ตำบลหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

3.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม

3.2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

3.2.4 อุทยานแห่งชาติภูแลนคา

3.2.5 สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ

3.2.6 ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

3.2.7 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3.2.8 สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน คือ

4.1 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา โดยศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 6 ด้าน คือ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว/โดยการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณด้วยการสังเกต การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ชุมชน และการตอบแบบประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวและการแจกแบบสอบถามสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว ซึ่งได้แก่ การสนทนากลุ่มร่วมกับ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลข่าวสาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้า

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงานนครราชสีมา ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิ รองประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิฝ่ายการท่องเที่ยว ท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดชัยภูมิ ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาไผ่ หัวหน้าโครงการฟื้นฟูป่าภูแลนคา นายกองดีการบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม ผู้นำชุมชนบ้านวังคำแคน และคณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว จำนวน 16 ท่าน จาก 12 หน่วยงาน ร่วมกับการสัมภาษณ์กลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว จำนวน 9 คน และการแจกแบบสอบถามสำหรับชุมชนบ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 83 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 108 คน

4.2 ขอบเขตทางด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว บ้านวังคำแคน ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เป็นระยะเวลา 1 ปี

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสนทนาเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (วิมล จิโรจน์ และคณะ, 2548)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Site) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่ถูกกำหนดขึ้นจากหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจะต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มุ่งให้ความรู้และเพิ่มประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว มีจิตสำนึก

ในการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ และให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก

6. ทฤษฎี และกรอบแนวคิดของการวิจัย

6.1 ทฤษฎีของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ “การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” ใน การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้นจะต้องเป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับความสมดุลกัน ระหว่าง 3 ปัจจัย ซึ่งได้แก่ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม โดยการใช้ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใส่ใจในสังคมวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เกิดผลประโยชน์ ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสร้างความพึงพอใจ ประสบการณ์ และ จิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว (WTO, 2004)

จากการหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับองค์ประกอบ ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวว่าประกอบด้วย 6 ด้าน คือ

- 1) องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว
- 2) องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
- 3) องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว
- 4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว
- 5) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น
- 6) องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าในการวางแผนและการจัดการเพื่อพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนนั้นไม่มี รูปแบบที่แน่นอนและสามารถปรับเปลี่ยนได้เสมอ ทั้งนี้เนื่องมาจากความแตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ โดย Hall, C. Michael & Lew, Alan A., (1998) ได้นำเสนอเครื่องมือที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนา 5 ประการ คือ

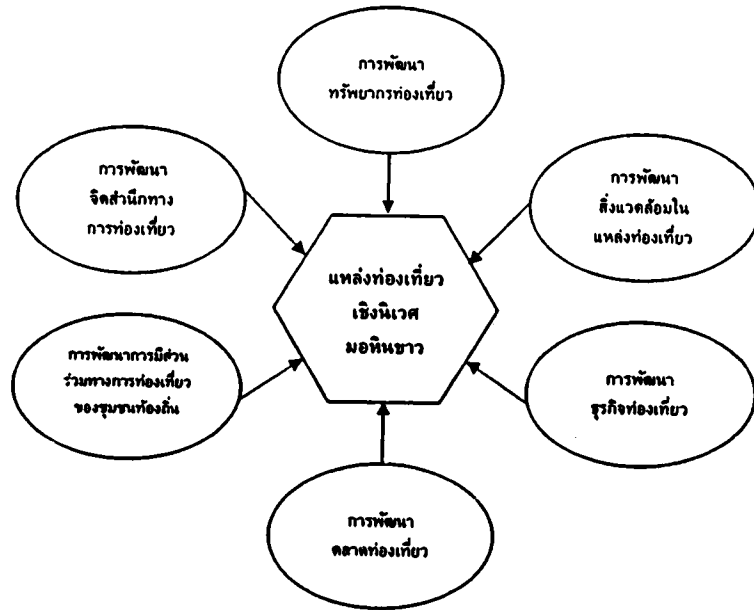
- 1) ชีตความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity)
- 2) การประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Impact Assessment)
- 3) ชีตจำกัดของการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ (Limits of Acceptable Change)
- 4) การจัดการผลกระทบทางด้านนักท่องเที่ยว (Visitor Impact Management)
- 5) การปกป้องประสบการณ์นักท่องเที่ยวและทรัพยากร (Visitor Experience and Resource Protection)

จะเห็นได้ว่าเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจำเป็นต้องศึกษาลักษณะของพื้นที่และใช้หลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาด้วย

6.2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การการค้าโลก (WTO) มาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว ที่ถูกต้องเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวมากที่สุด จึงจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความพึงพอใจ และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์อย่างเหมาะสม

ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

- ✓ ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์
- ✓ นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความพึงพอใจ
- ✓ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์อย่างเหมาะสม

**รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ**

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ" นี้ มีการทบทวนวรรณกรรมหรือสารสนเทศที่เกี่ยวข้องแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็น คือ

- 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 ความหมายของระบบนิเวศ

วิลม จีโรจน์พันธุ์ และคณะ (2548) ได้ให้ความหมายของระบบนิเวศไว้ว่า ระบบนิเวศคือ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีชีวิตกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยการอาศัยพึ่งพากันและกันอย่างสมดุล ประจุเป็นห่วงโซ่แห่งชีวิตเดียวกัน หากวงชีพหรือห่วงโซ่แห่งชีวิตใดเกิดความเสียหาย ระบบนิเวศย่อมเสียหายตามไปด้วย ซึ่งสามารถจัดออกได้เป็น 2 ภาค คือ ระบบนิเวศภาคพื้นดิน และระบบนิเวศภาคพื้นน้ำ

1.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ซึ่งถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่มีความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นอาจถูกเรียกได้หลายชื่อ อาทิเช่น Ecotourism, Green Tourism, Environment-friendly Tourism, Environment Pilgrimage, Ethical Tourism, Responsible Tourism, Community-based Tourism, Nature-based Tourism, Natur-oriented Tourism, Bio Tourism, Appropriate Tourism แต่ชื่อที่ถูกเรียกกันอย่างแพร่หลายที่สุด คือ Ecotourism ซึ่งถูกบัญญัติศัพท์ตามราชบัณฑิตยสถานว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" หรือ "นิเวศทัศนาจร" (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) แม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจจะมีชื่อเรียกที่หลากหลายแต่ก็ได้ถูกนิยามความหมายไว้อย่างใกล้เคียงกัน ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมี

ส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ ธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าระบบนิเวศ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น (ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ่างใน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2546)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

นอกจากนี้แล้ว ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2540) ได้ให้คำนิยามของ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ Ecotourism ว่ามีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ คือ

- 1) การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติ / ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าการเสริมแต่งสภาพธรรมชาติ หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว
- 2) การท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ทำลาย หรือทำให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติเสื่อมโทรม
- 3) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ หรือ ได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง ซึ่งนอกจากจะสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวแล้วยังจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 4) การท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ จะพบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศและทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดการอย่างมีส่วนร่วม รวมไปถึงการเรียนรู้และการสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวด้วย

1.3 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ มีการจัดการอย่างยั่งยืนไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เกิดการกระจายรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิต

นอกจากนี้ Megan Epler Wood (2002) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่

- 1) นำมาซึ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศ
- 2) สร้างยั่งยืนให้กับความเป็นอยู่ที่ของชุมชนท้องถิ่น
- 3) มีการสื่อความหมาย / ประสบการณ์การเรียนรู้
- 4) เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ
- 5) เป็นการส่งเสริมสู่กลุ่มย่อยโดยธุรกิจขนาดย่อม
- 6) มีการบริโภคทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อย่างน้อยที่สุด
- 7) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ความเป็นเจ้าของและโอกาสทางธุรกิจของชุมชนท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นในเรื่องของความรับผิดชอบต่อและผลประโยชน์โดยตรงของชุมชนท้องถิ่น จึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (The Global Development Research Center, 2006) ซึ่งต้องมีการวางแผนและควบคุมการปฏิบัติการภายใต้หลักการที่ว่า "เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด มีความรับผิดชอบต่อสูงสุดต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น และเกิดผลกระทบน้อยที่สุด เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดต่อชุมชนท้องถิ่นแบบรากหญ้า (Grassroots) และนักท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมได้รับความพึงพอใจสูงสุด" (Fennell, D.A., 1963)

จากหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้จึงสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกและมุ่งให้ความรู้ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามที่วิล จีโรจน์พันธุ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวไว้ดังนี้

- 1) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสัตว์ป่า
- 2) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด
- 3) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่ที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ/หรือวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิม และบริสุทธิ์ ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง
- 4) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความสมดุลกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่

1.4 หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นอกจากนี้กองทุนอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสมาคมไทยการท่องเที่ยวอนุรักษ์และผจญภัยได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (วิมล จิโรจน์ พันธุ์ และคณะ, 2548) ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
- 2) หากแหล่งท่องเที่ยวที่มีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมระดับการรักษาสิ่งแวดล้อม
- 3) มีมีคฤเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้
- 4) มีความพร้อมในด้านการบริหารจัดการ มีศูนย์ธรรมชาติ ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เคน์เตอร์ให้บริการข่าวสาร มุมจัดนิทรรศการ มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ห้องสุขา การจัดการในลักษณะเจ้าของบ้านที่ดี มีความปลอดภัย
- 5) มีการบริหารจัดการพื้นที่ ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น (เทศบาล และอบต.)
- 6) มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
- 7) มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบทางรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไป
- 8) มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว
- 9) มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
- 10) มีแผนพัฒนาบุคลากร และการบริการขึ้นสู่ระดับมาตรฐานสากล
- 11) มีแผนพัฒนาพื้นที่ มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการป้องกันมลพิษต่างๆ

1.5 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้จำแนกประเภทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

- 1) การท่องเที่ยวเชิงการศึกษาธรรมชาติ
- 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล
- 3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา
- 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ

1.6 ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาจจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่มหลักๆ (วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ, 2548) ได้แก่

- 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปที่ต้องการชื่นชมธรรมชาติ
- 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักธรรมชาติ
- 3) กลุ่มนักธรรมชาติวิทยา
- 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชอบแสวงหาความตื่นเต้นและแปลกใหม่ในสภาพป่าที่ห่างไกลความเจริญและมีความยากลำบากในการเข้าถึง

1.7 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบ (ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540 และวิมล จิโรจพันธ์ และคณะ, 2548) ตัวอย่างเช่น

กิจกรรมหลัก

- 1) เดินป่า
- 2) ศึกษาธรรมชาติ
- 3) ถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ
- 4) ส่อง/ดูนก
- 5) ศึกษา เที้ยวถ้ำ
- 6) ศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์
- 7) ส่องเรือศึกษาธรรมชาติ
- 8) พายเรือแคนู เรือคายัค เรือใบ เรือใบ
- 9) กิจกรรมค้ำน้ำชมปะการังน้ำตื้น
- 10) คำน้ำลึก

กิจกรรมเสริม

- 1) ชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ

- 2) ซีจักษ์ยานตามเส้นทางธรรมชาติ
- 3) ปีน และไต่เขา
- 4) พักแรมด้วยเต็นท์
- 5) เครื่องร่อนขนาดเล็ก
- 6) ล่องแพยาง แพไม้ไผ่
- 7) พักผ่อน รับประทานอาหาร
- 8) เทียน้ำตก
- 9) วินด์เซิร์ฟ

1.8 ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ผลกระทบต่อสังคม
- 2) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ
- 3) ผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 4) ผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ
- 5) ผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ
- 6) ผลกระทบต่อพืชพันธุ์ไม้
- 7) ผลกระทบต่อสัตว์ป่า
- 8) ผลกระทบต่อธรณีวิทยา

และ บุญเลิศ จิตต์ังวัฒนา (2548) ได้จำแนกประเภทของผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น

- 1) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ
- 2) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม
- 3) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม
- 4) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม

2. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแนวคิดและคำจำกัดความขององค์การการท่องเที่ยวโลก คือ "แนวทางและการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อทุกรูปแบบการท่องเที่ยว และ ทุกแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) และการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Tourism Segments)" โดยจะต้องเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม และมีความสมดุลกันระหว่างมิติทั้ง 3 ด้าน โดย

การใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใส่ใจในสังคมวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เกิดผลประโยชน์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสร้างความพึงพอใจ ประสพการณ์ และจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว (WTO, 2004)

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2546) ได้กล่าวถึง แนวคิดของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า สามารถพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
- 4) การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ซึ่งจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นคือ การท่องเที่ยวทุกประเภททุกสถานที่ที่มีการจัดการโดยคำนึงถึงทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่มีความสมดุลกัน และจากการมุ่งเน้นทางด้านสิ่งแวดล้อมนี้ จึงเกิดการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบเกี่ยวกับระบบนิเวศขึ้นเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ถ้าได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ภายใต้หลักการพื้นฐาน 10 ประการ ที่ Shirley Eber ได้แปลจากความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (1992 อ้างใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 และ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2546) คือ

- 1) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
- 2) การลดการบริโภคและของเสียที่เกิดความจำเป็น
- 3) การรักษาความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
- 4) การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 5) การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น
- 6) การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นและได้รับผลประโยชน์ตอบแทน
- 7) การปรึกษากันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน
- 8) การฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับ
- 9) การตอบสนองตลาดการท่องเที่ยว
- 10) การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.1 องค์ประกอบหลักของการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นการดำเนินการเช่นเดียวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยทั่วไป ที่จะต้องครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการ ด้านตลาดของการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงองค์กรและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถระบุให้เห็นความชัดเจนขององค์ประกอบหลักของการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ดร.ชนิ เอมพันธุ์ และคณะ, 2547) ได้ดังนี้

- 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่จะต้องคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่และระบบนิเวศในการรองรับการท่องเที่ยว
- 2) นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการด้านการตลาด ที่จะต้องคำนึงถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายเป็นสำคัญ
- 3) การบริการด้านต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ต้องเน้นการบริการด้านสื่อความหมายและการให้ข่าวสารข้อมูลเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์
- 4) การบริหารจัดการ ที่ต้องเป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้วย

3.2 การจัดการการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในส่วนของจัดการการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการด้านต่างๆ (วิมล จิโรจน์พันธุ์ และคณะ, 2548) ดังนี้

การจัดการการนำเที่ยว

- 1) มัคคุเทศก์
 - มีความรอบรู้ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นอย่างดี
 - รักและรู้คุณค่าศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ
 - มีบุคลิกภาพและความประพฤติ เพื่อสร้างความศรัทธาและความประทับใจ ความเป็นมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยว
 - มีศีลธรรม กล้าตัดสินใจ และกำหนดจุดยืนของตนเอง เคารพหลักการและเหตุผลหมั่นพิจารณาตนเอง และมีทัศนคติที่ชัดเจนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - มีความสามารถในการสื่อความหมายการสื่อสารที่ดี (แตกฉานในการพูดและภาษาที่ใช้)

- เป็นผู้ที่ไม่ใฝ่เรียนรู้ (สังเกต อ่าน จด รู้จักถาม และมีความคิดสร้างสรรค์)
- 2) การอำนวยความสะดวก
 - มีการประสานงานกันระหว่างประชาชนในท้องถิ่น
 - มีการพัฒนามาตรฐานของบริการ
 - มีความปลอดภัย
 - เป็นมิตรไมตรี
- 3) การจัดรายการนำเที่ยว
 - แจกกำหนดการเดินทางนับตั้งแต่การเดินทางถึงสิ้นสุดรายการ
 - แจกอุปกรณ์ของใช้ที่ให้บริการ
 - แจกอุปกรณ์หรือสิ่งของที่นักท่องเที่ยวต้องเตรียม
 - แจกบริการอาหารและเครื่องดื่ม
 - แจกราคาค่าบริการ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ
 - แนะนำแนวคิด ข้อควรพิจารณาแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ท่องเที่ยวในพื้นที่
 - มีคฤเทศก์เป็นผู้รอบรู้
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
 - ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน
 - ประชาชนในท้องถิ่นได้ร่วมกันคิดวางแผน
 - ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาคกัน
 - มีการจัดการในรูปแบบคณะกรรมการหรือสหกรณ์

การจัดที่พัก

- 1) เป็นที่พักที่มีขนาดและองค์ประกอบขนาดเล็ก สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น
- 2) ควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ เน้นการประหยัดพลังงาน
- 3) มีการบริหารจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เน้นการจัดการขยะ ของเสีย และการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่
- 4) ใช้วัสดุในท้องถิ่นในการออกแบบก่อสร้าง
- 5) มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- 6) มีการบริหารจัดการโดยครอบครัว หรือชุมชนท้องถิ่น

การจัดการสินค้าที่ระลึก

- 1) สินค้าที่ระลึกประเภทอาหาร ควรได้รับมาตรฐานการรับรองด้านความสะอาดและสุขอนามัย
- 2) สินค้าที่ระลึกประเภทของใช้ของประดับที่ผลิตจากธรรมชาติ ควรเป็นของที่ปราศจากมลพิษต่างๆ

3) การผลิตสินค้าที่ระลึก ควรหลีกเลี่ยงการนำวัสดุที่เป็นส่วนประกอบของระบบนิเวศที่เป็นของหายากหรือกฎหมายคุ้มครองมาใช้ในการผลิต เช่น เถาวัลย์ งามช้าง หนังสือตัว เป็นต้น

3.3 องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 1) องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว โดยการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการทางการท่องเที่ยว โดยการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย
- 2) องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
- 3) องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เพื่อหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยให้ได้รับความรู้และความพึงพอใจด้วย
- 5) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น สร้างโอกาสในการจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยว
- 6) องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

3.4 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาของ โครงการพัฒนาองค์ความรู้และการศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT) โดย บศ สันตสมบัติ และคณะ (2544) ที่พบตัวชี้วัด (Indicators) ที่เกิดจากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน 4 ตัว คือ

- 1) ความสมบูรณ์ของธรรมชาติแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องสร้างความตระหนักและกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร และทำให้สภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นกว่าเดิม
- 2) การกระจายรายได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการสร้างรายได้และอาชีพเสริมให้กับชุมชนเท่านั้น และยังคงสร้างความเป็นธรรมในด้านการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง เพื่อให้การผูกขาดรายได้จากการท่องเที่ยวลดน้อยลง
- 3) โครงการพัฒนาชุมชน โดยการจัดตั้งกองทุนของหมู่บ้านที่นำไปสู่การประชุมปรึกษาหารือ เพื่อนำเอาเงินรายได้จากกองทุนชุมชนมาใช้เพื่อดำเนินโครงการพัฒนา
- 4) กระบวนการเรียนรู้ ในหมู่บ้านทุกแห่ง การสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เชิงเทคนิค การเรียนรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณีเดิม การจัดการความขัดแย้ง และการฝึกอบรมผู้นำชุมชนรุ่นใหม่เพื่อให้เข้ามารับหน้าที่การบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้

แม้ว่าการท่องเที่ยวนั้นนอกจากจะสามารถมอบประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวได้แล้ว ยังสร้างประโยชน์ต่อทุกพื้นที่ สร้างงาน สร้างรายได้ และให้ประโยชน์ในหลายๆ ด้านต่อชุมชนท้องถิ่น แต่หากมีการวางแผนไม่มีประโยชน์เหล่านั้นก็จะกลับกลายเป็นผลกระทบด้านลบต่อนักท่องเที่ยว พื้นที่ และชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีประโยชน์สูงสุดและมีความยั่งยืน จึงควรมีการวางแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยมองหาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์และความกลมกลืนของ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อม และจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เป็นสำคัญด้วย (Hall, C. Michael & Lew, Alan A., 1998)

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

ชุมชนท้องถิ่นนั้นถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เนื่องจากการเป็นเจ้าของทรัพยากรหรือมีความใกล้ชิดทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมาก ดังนั้นในการวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นเป็นอันดับต้นๆ ซึ่งอาจจะเรียกการท่องเที่ยวที่มีชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (Community Based Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco and Adventure Tourism) และการท่องเที่ยวแบบพักบ้านชาวบ้าน (Homestay) ซึ่งมีหลักการสำคัญ 10 ประการ (พจนานวนศรี, 2546) ดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ

- 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง
- 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
- 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

นอกจากชื่อเรียกและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมีความสัมพันธ์กันแล้วนั้น ยังพบว่าชุมชนท้องถิ่นนั้นยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งมุ่งเน้นในการวางแผน การดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์ที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่นจะเป็นผู้ให้แนวทาง ร่วมวางแผน และให้การสนับสนุนในฐานะที่เลี้ยงเพื่อให้ชุมชนสามารถก้าวต่อไปได้ด้วยตนเองในอนาคต โดย นำชัย ทนุผล (2542) ได้เสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

- 1) ให้ความสำคัญกับบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น
- 2) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาเพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในวัฏจักรของโครงการ
- 4) การสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชนเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของในโครงการของประชาชนท้องถิ่น
- 5) เชื่อมโยงผลกำไรสู่การอนุรักษ์
- 6) การกระจายผลกำไรอย่างทั่วถึงและชัดเจน
- 7) การระบุผู้นำท้องถิ่น
- 8) การนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชนทั้งทางด้านแนวคิด เทคโนโลยี หรือกิจกรรมใหม่ ๆ
- 9) การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมใดๆ ต้องทำความเข้าใจพื้นที่นั้นๆ เป็นอย่างดี
- 10) การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษารายงานของ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2543) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน 5 พื้นที่กรณีศึกษาในแต่ละภูมิภาค ซึ่งพบว่า ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลากหลายรูปแบบ คือ

1) ลักษณะการก่อตัวของกลุ่มในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 3 แบบ คือ เกิดจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเอง เกิดขึ้นตามภารกิจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเกิดจากแรงกระตุ้นของภาคราชการในพื้นที่

2) การตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นมีหลากหลายรูปแบบ คือ การร่วมกันพิจารณาเพื่อเริ่มต้นดำเนินกิจกรรม การร่วมกันวางแผนและดำเนินกิจกรรมตามแผน และการได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม

3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม/องค์กร โดย การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยการเลือกตั้ง การคัดเลือกจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และจากการเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆของชุมชนท้องถิ่น

4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การกำหนดจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ รูปแบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พาหนะที่ใช้ประกอบในการท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์/งานบุญประเพณีท้องถิ่น/การร่วมกิจกรรมพื้นบ้าน และการขายของที่ระลึก

5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน/การแบ่งภารกิจโดยเป็นเครือข่ายความร่วมมือและการแบ่งภาระหน้าที่ที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน

6) ทุนทางสังคมในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ประเพณี วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่า ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อความสำเร็จของดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่แสดงถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังต่อไปนี้

นำชัย ทนุผล และคณะ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ พบว่า ชาวบ้านให้ความร่วมมือร่วมใจในการวางแผน การดำเนินงาน และการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นการสืบค้นปัญหาและความต้องการของชุมชน ขั้นการวางแผนดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นการประเมินผลการดำเนินงาน ขั้นการประเมินผลความก้าวหน้า และขั้นตอนการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจบริการการท่องเที่ยว จึงส่งผลให้การดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจและชาวบ้านต้องการที่จะดำเนินงานต่อไป

ปาริชาติ ประเสริฐเทียนชัย และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาน้อย-เขาประดู่ ตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวนั้น ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดปัจจัยที่สำคัญ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยไม่ผลักภาระและหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยงานภาครัฐและองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น
- 2) การมีความรู้ความเข้าใจอันดีในเรื่องการท่องเที่ยว
- 3) การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม
- 4) ศักยภาพของผู้นำชุมชนทั้งในเรื่องแนวคิดและการเสียสละเวลา และจะเป็นผู้ที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ
- 5) เจ้าหน้าที่ภาครัฐเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

สุชิน ศิลธรรม (2547) พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านเกาะปากจั่น อ.ปากจั่น อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา นั้น ควรนำจุดแข็งของชุมชนทั้งทางด้านภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม และการยึดมั่นในความเชื่อทางศาสนา มาใช้เป็นปัจจัยสำคัญในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งควรใช้การประชาคมชาวบ้าน การศึกษาดูงาน และการจัดโครงการอบรมให้ความรู้มาเป็นเครื่องมือร่วมกับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ

สดีโส สร้างไตรภ และคณะ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของพื้นที่ป่าดงนาทาม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวที่จะสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของป่าดงนาทาม คือ รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกระจายรายได้ไปยังกลุ่มต่างๆ ในชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้านและนักท่องเที่ยว และชุมชนสามารถกำหนดแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนได้ตามแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ" นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณในลักษณะเจาะลึกเพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับมอหินขาวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยคำนึงถึงการพัฒนา 6 ด้าน คือ การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบเจาะลึกที่มีประชากรในการศึกษา คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน คณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว และชุมชนบ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ต.ท่าหินโงม อ.เมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบเจาะลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน จึงได้มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามความเหมาะสมกับข้อมูลในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

- กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่มเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิและผู้ตอบแบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 16 ท่าน จาก 12 หน่วยงาน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลข่าวสาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้าสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงานนครราชสีมา ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิ รองประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิฝ่ายการท่องเที่ยว ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยภูมิ ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาดโตน หัวหน้าโครงการฟื้นฟูป่าภูแลนคา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม ผู้นำชุมชนบ้านวังคำแคน และคณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว 2 ท่าน

- กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ชุมชนเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เพื่อ

กำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว จำนวน 9 ท่าน

- กลุ่มตัวอย่างสำหรับการแจกแบบสอบถามความพร้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ ชุมชนบ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 83 คน จากประชากรทั้งสิ้น 56 ครัวเรือน จำนวน 214 คน (ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, 2550)

2. วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแบบเจาะลึกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว บ้านวังคำแคน
- การสนทนากลุ่มเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับการออกแบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ
- การสัมภาษณ์ชุมชนเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ
- การแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

เพื่อใช้ประกอบในการประเมินและวิเคราะห์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 6 ด้าน คือ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ วารสารต่างๆ นิตยสาร รายงานการวิจัย และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ในแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
- กลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว บ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ต.ท่าหินโงม อ.เมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ
- องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization)
- เว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอื่นๆ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ที่มีเครื่องมือในการวิจัยสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ในแต่ละด้านดังนี้

3.1 การสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้างเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีประเด็นการสนทนาดังต่อไปนี้

- ประเด็นที่ 1 ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาว
- ประเด็นที่ 2 ผลกระทบของการพัฒนาต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว
- ประเด็นที่ 3 ผลกระทบของธุรกิจท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว
- ประเด็นที่ 4 การวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านการตลาด
- ประเด็นที่ 5 การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในมอหินขาว
- ประเด็นที่ 6 ความรู้และความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว
- ประเด็นที่ 7 นโยบายการพัฒนามอหินขาว และประเด็นเพิ่มเติมอื่นๆ

3.2 แบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ เพื่อจัดอันดับความเร่งด่วนในการพัฒนา ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับตามความสำคัญ โดยใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ 5 ด้าน คือ

- ด้านกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ ที่ตั้ง และการเข้าถึงของมอหินขาว
- ด้านคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ คุณค่าทางเอกลักษณ์ คุณค่าทางความสมบูรณ์ คุณค่าทางสังคม คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของมอหินขาว
- ด้านความนิยมของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ ความมีชื่อเสียงของมอหินขาว ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ของมอหินขาว
- ด้านความปลอดภัยของทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่ การให้ข้อมูลด้านความปลอดภัย การป้องกันการขึ้นราคาค่าบริการ และการดูแลความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของมอหินขาว

- ด้านความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ การป้องกันพื้นที่เปราะบาง การควบคุมการเข้าไปใช้พื้นที่เปราะบาง และมาตรการทางกฎหมายในการดูแลพื้นที่เปราะบางของมอหินขาว

มีการประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวตามความสำคัญ โดยการให้ค่าน้ำหนักของดัชนี (A) 5 ด้าน ด้านละ 10 คะแนน และให้ค่าระดับความสำคัญ (B) แต่ละด้านของทรัพยากรท่องเที่ยว ตั้งแต่ 1-5 ซึ่งมีความหมายดังนี้

1	หมายถึง	ความสำคัญมีน้อยมาก
2	หมายถึง	ความสำคัญมีน้อย
3	หมายถึง	ความสำคัญมีปานกลาง
4	หมายถึง	ความสำคัญมีมาก
5	หมายถึง	ความสำคัญมีมากที่สุด

แล้วนำค่าคะแนน (B) คูณ (A) จะได้คะแนนความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวของแต่ละดัชนีทั้ง 5 ด้าน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 250 คะแนน หลังจากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวดังนี้

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 211-250 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความสำคัญมากที่สุดและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุกปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 171-210 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความสำคัญมากและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 2 ปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 131-170 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความสำคัญปานกลางและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 3 ปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 91-130 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความสำคัญน้อยและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 4 ปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 50-90 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความสำคัญน้อยที่สุดและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 5 ปี

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพเพื่อจัดอันดับตามความเสื่อมโทรม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ 5 ด้าน คือ

- ด้านขีดความสามารถรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว การวางแผนการใช้พื้นที่ในมอหินขาว ความเปราะบางของพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่ในมอหินขาว

- ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ การจัดการคุณภาพอากาศ การจัดการคุณภาพเสียง การจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการคุณภาพน้ำของมอหินขาว

- ด้านผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชุมชนได้รับจากมอหินขาว การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาและบริหารจัดการของชุมชนในมอหินขาว และการช่วยอนุรักษ์มอหินขาวของชุมชน
- ด้านความสามารถในการพึ่งตนเองของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ ความคุ้มค่าของการเที่ยวชม การจัดเก็บรายได้ และการเลี้ยงตนเองได้ของมอหินขาว
- ด้านการบริหารจัดการของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการใช้ทรัพยากร การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการด้านความปลอดภัย การบริหารจัดการด้านบุคลากรและงบประมาณ และการบริหารจัดการด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในมอหินขาว

มีการประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวตามความสำคัญ โดยการให้ค่าน้ำหนักของดัชนี (A) 5 ด้าน ด้านละ 10 คะแนน และให้ค่าน้ำหนักรวมของความเสื่อมโทรม (C) แต่ละด้านของทรัพยากรท่องเที่ยว ตั้งแต่ 1-5 ซึ่งมีความหมายดังนี้

1	หมายถึง	ความเสื่อมโทรมมีน้อยมาก
2	หมายถึง	ความเสื่อมโทรมมีน้อย
3	หมายถึง	ความเสื่อมโทรมมีปานกลาง
4	หมายถึง	ความเสื่อมโทรมมีมาก
5	หมายถึง	ความเสื่อมโทรมมีมากที่สุด

แล้วนำค่าคะแนน (C) คูณ (A) จะได้คะแนนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท่องเที่ยวของแต่ละดัชนีทั้ง 5 ด้าน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 250 คะแนน หลังจากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท่องเที่ยวดังนี้

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 211-250 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความเสื่อมโทรมมากที่สุดและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุกปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 171-210 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความเสื่อมโทรมมากและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 2 ปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 131-170 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความเสื่อมโทรมปานกลางและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 3 ปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 91-130 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความเสื่อมโทรมน้อยและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 4 ปี

คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 50-90 คะแนน จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านความเสื่อมโทรมน้อยที่สุดและควรติดตามประเมินศักยภาพใหม่ทุก 5 ปี

3.3 แบบสัมภาษณ์ชุมชนเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่ การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ตอนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การประเมินศักยภาพความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพความพร้อมด้านการเข้าถึงมอหินขาว การประเมินศักยภาพความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และการประเมินความพร้อมด้านบริการท่องเที่ยวในมอหินขาว

ตอนที่ 3: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ผลกระทบทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านวังคำแคน และวิธีการป้องกันและการแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวในมอหินขาว

3.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและด้านเส้นทางการเข้าถึงมอหินขาว

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวในมอหินขาว

ตอนที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจะวิเคราะห์โดยพิจารณาจากการตอบคำถามที่ถูกต้องจากจำนวนคำถามทั้งหมด 24 ข้อ เปรียบเทียบตามเกณฑ์ ดังนี้

ตอบถูกต้อง 20 – 24 ข้อ	มีความรู้ในระดับดีมาก
ตอบถูกต้อง 15 – 19 ข้อ	มีความรู้ในระดับดี
ตอบถูกต้อง 10 – 14 ข้อ	มีความรู้ในระดับน้อย
ตอบถูกต้อง ต่ำกว่า 10 ข้อ	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณจากการสังเกต การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ชุมชน การตอบแบบประเมิน และการแจกแบบสอบถาม ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชุมชน การตอบแบบประเมิน และการแจกแบบสอบถามประกอบการวิเคราะห์ด้วย

2) การให้ค่าคะแนนสำหรับการตอบแบบประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความเร่งด่วนในการพัฒนาที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยการนำเอาคะแนนรวมของการประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความสำคัญจากผลคูณระหว่างค่าน้ำหนักของดัชนี (A) และค่าระดับความสำคัญ (B) มารวมกับคะแนนรวมของการประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความเสื่อมโทรมจากผลคูณระหว่างค่าน้ำหนักของดัชนี (A) และค่าน้ำหนักรวมของความเสื่อมโทรม (C) แล้วจัดเรียงคะแนนรวมจากมากไปหาน้อยเพื่อทราบอันดับความเร่งด่วนในการพัฒนาของทรัพยากรท่องเที่ยว

3) การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ชุมชนสำหรับการประเมินศักยภาพความพร้อมด้านอุปทานทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อหาความสัมพันธ์พรรณนาความ และสรุป

4) การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชุมชน และการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เพื่อประเมินศักยภาพความพร้อมด้านอุปทานทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว โดยโดยใช้โปรแกรม SPSS FOR WINDOW สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปผลการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาความ

5) การรวบรวมข้อมูลและจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ชุมชนตามประเด็นสำคัญเพื่อความสะดวกในการจำแนกชนิดข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

5. สถานที่เก็บข้อมูล

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว บ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

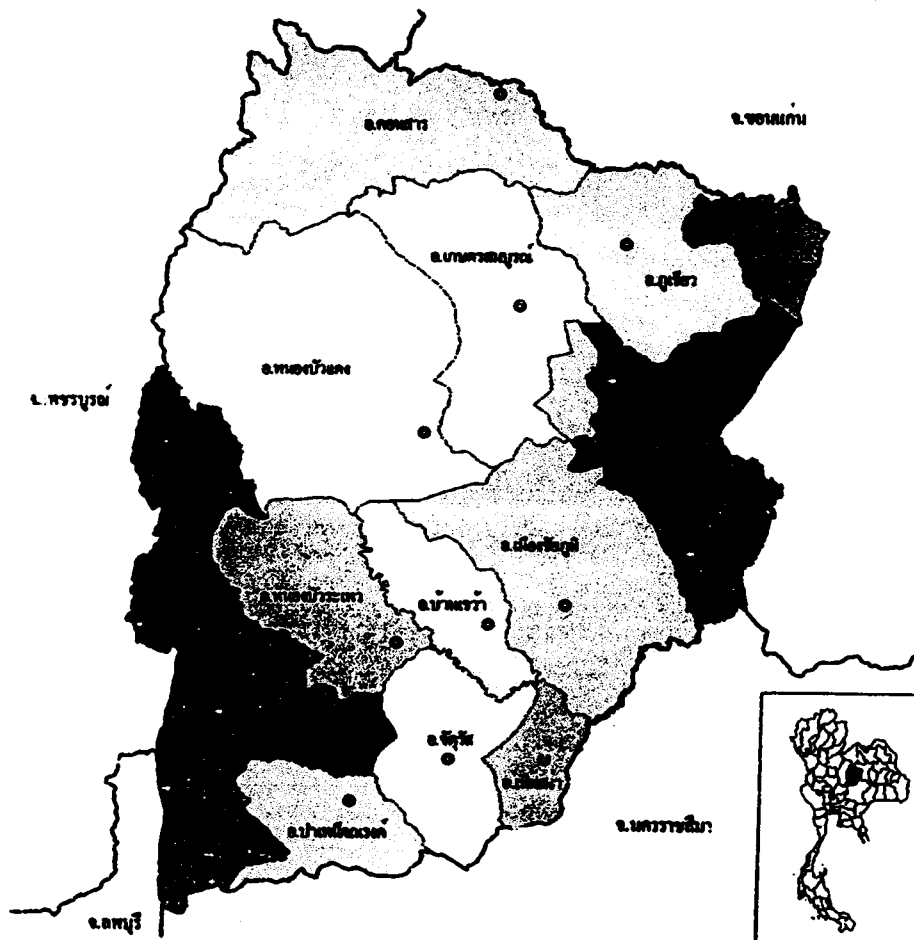
การศึกษาวจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาวทุกภาคส่วนร่วมกับการการตอบแบบประเมิน รวมทั้งการสัมภาษณ์และการแจกแบบสอบถามสำหรับชุมชนบ้านวังคำแคนซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาวจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. บริบทพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว
2. ผลการศึกษาภาคสนาม
3. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

1. บริบทพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

1.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย 15 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองชัยภูมิ เกษตรสมบูรณ์ แก้งคร้อ คอนสวรรค์ คอนสาร จตุรัส บ้านเขว้า บ้านแท่น ป่าเหล่านรงค์ ภูเขียว หนองบัวแดง เทพสถิต หนองบัวระเหว ภักดีชุมพล เนินสง่า และ กิ่งอำเภอซับใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 12,677.35 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,923,343.75 ไร่ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547)

รูปภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดชัยภูมิ

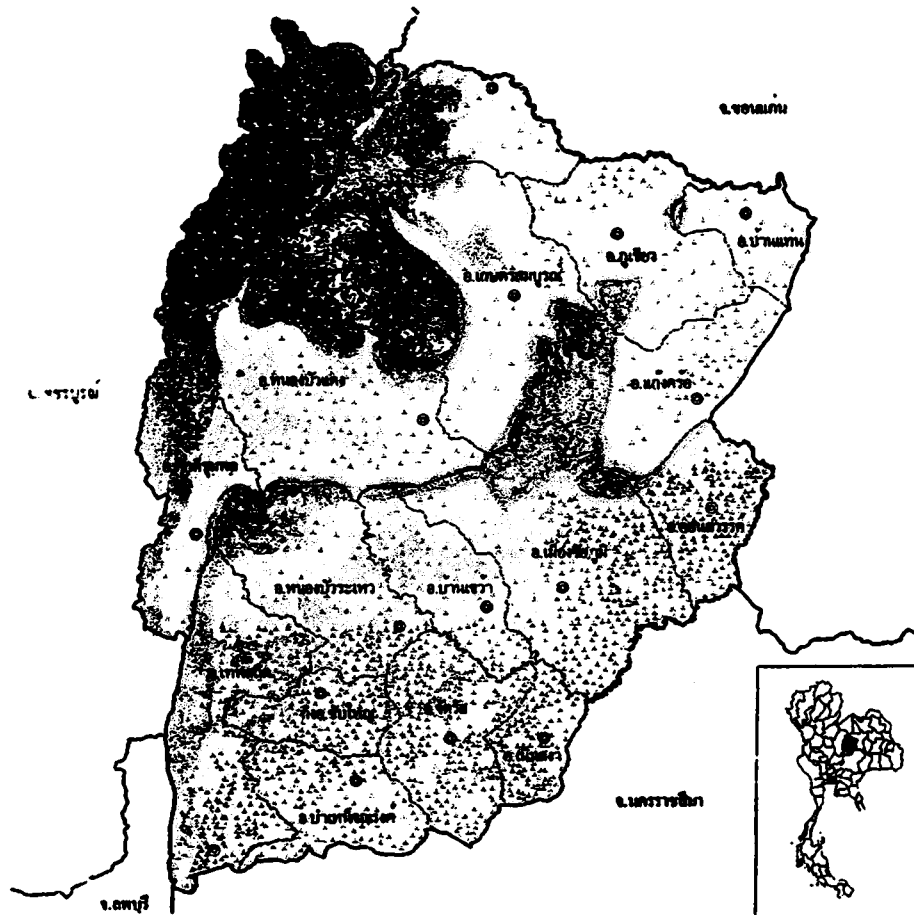
ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2547. ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ. หน้า 6.

1) ลักษณะภูมิอากาศ

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปี 2517-2546 คือ 1,031.1 มิลลิเมตร/ปี โดยเดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือ กันยายน และฝนตกน้อยที่สุดในเดือน มกราคม อุณหภูมิเฉลี่ย 27.1 องศาเซลเซียส (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547)

2) ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดชัยภูมิมีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 140-1,360 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบมีความลาดชันน้อย (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547)

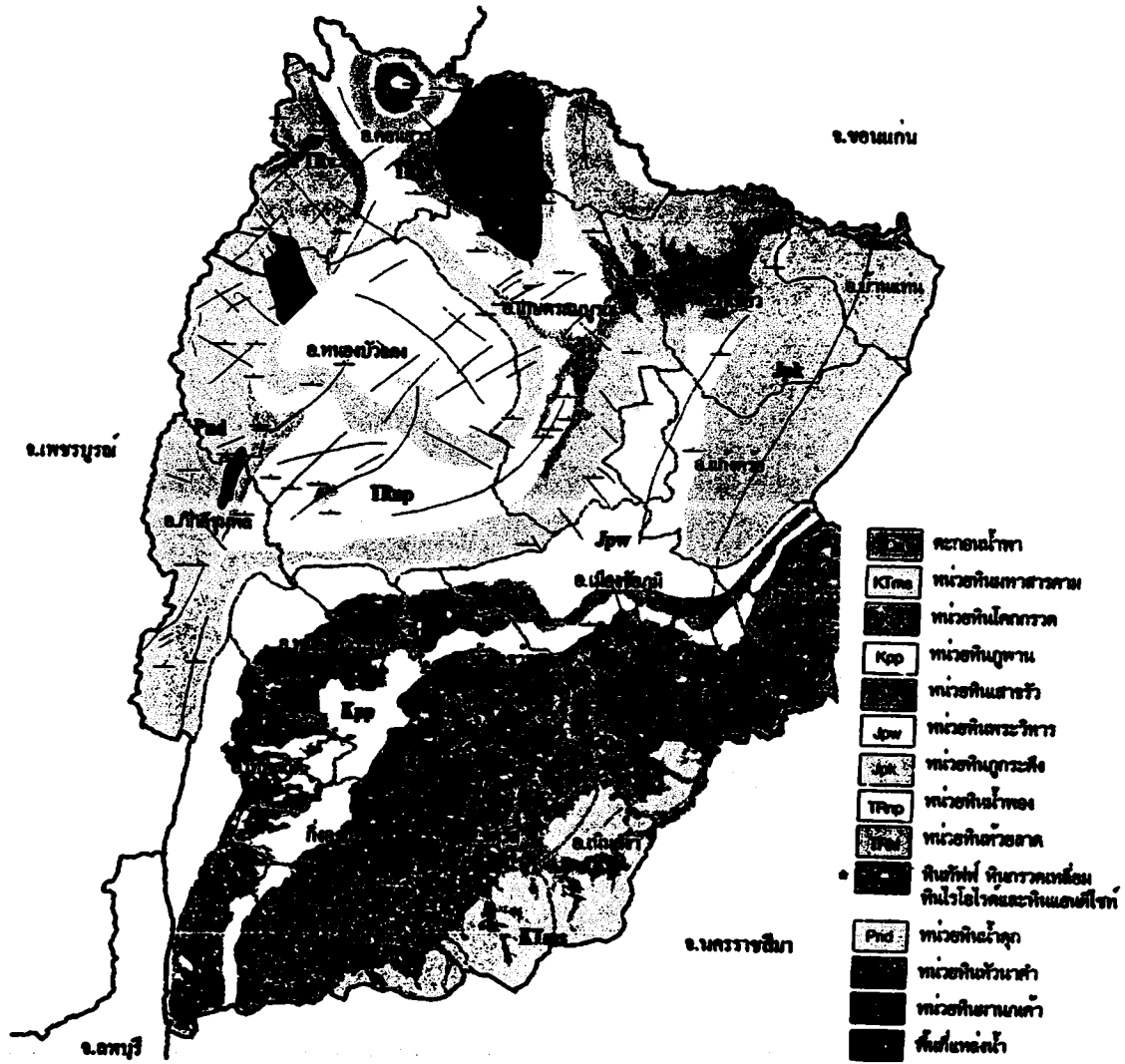

รูปภาพที่ 3 ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชัยภูมิ

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2547. ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ. หน้า 23.

3) ลักษณะทางธรณีวิทยา

ลักษณะทางธรณีวิทยาของจังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่เป็นหินที่มีอายุในยุคจูแรสซิก และยุคครีเทเชียส ซึ่งจัดอยู่ในหมู่หินโคราช (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547)

รูปภาพที่ 4 ลักษณะทางธรณีวิทยาของจังหวัดชัยภูมิ

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2547. **ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ.** กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ. หน้า 58.

4) ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดชัยภูมิมีป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมด 11 ป่า มีพื้นที่รวม ประมาณ 3,627.74 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,267,337.50 ไร่ ซึ่งได้แก่ ป่าภูหยาวก ป่าภูตะเกา ป่าภูแลนคาด้านทิศเหนือ ป่าโลกใหญ่ ป่าภูแลนคาด้านทิศใต้ ป่าตาดเนิน ป่าภูชำผักหนาม ป่านายางกลัก ป่าโลกหลวง ป่าภูผาคำและป่าภูผาแดง และป่าภูแลนคาด้านทิศใต้บางส่วนและป่าหมายเลขสิบแปดที่สอง นอกจากนี้แล้วจังหวัดชัยภูมียังมีอุทยานแห่งชาติ 6 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 3 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอีก 1 แห่ง พื้นที่รวม ประมาณ 3,243.28 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,027,050 ไร่ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติตาดโตน อุทยานแห่งชาติไทรทอง อุทยานแห่งชาติน้ำพอง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อุทยานแห่งชาติภูแลนคา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าผาม้าง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองวาง (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547)

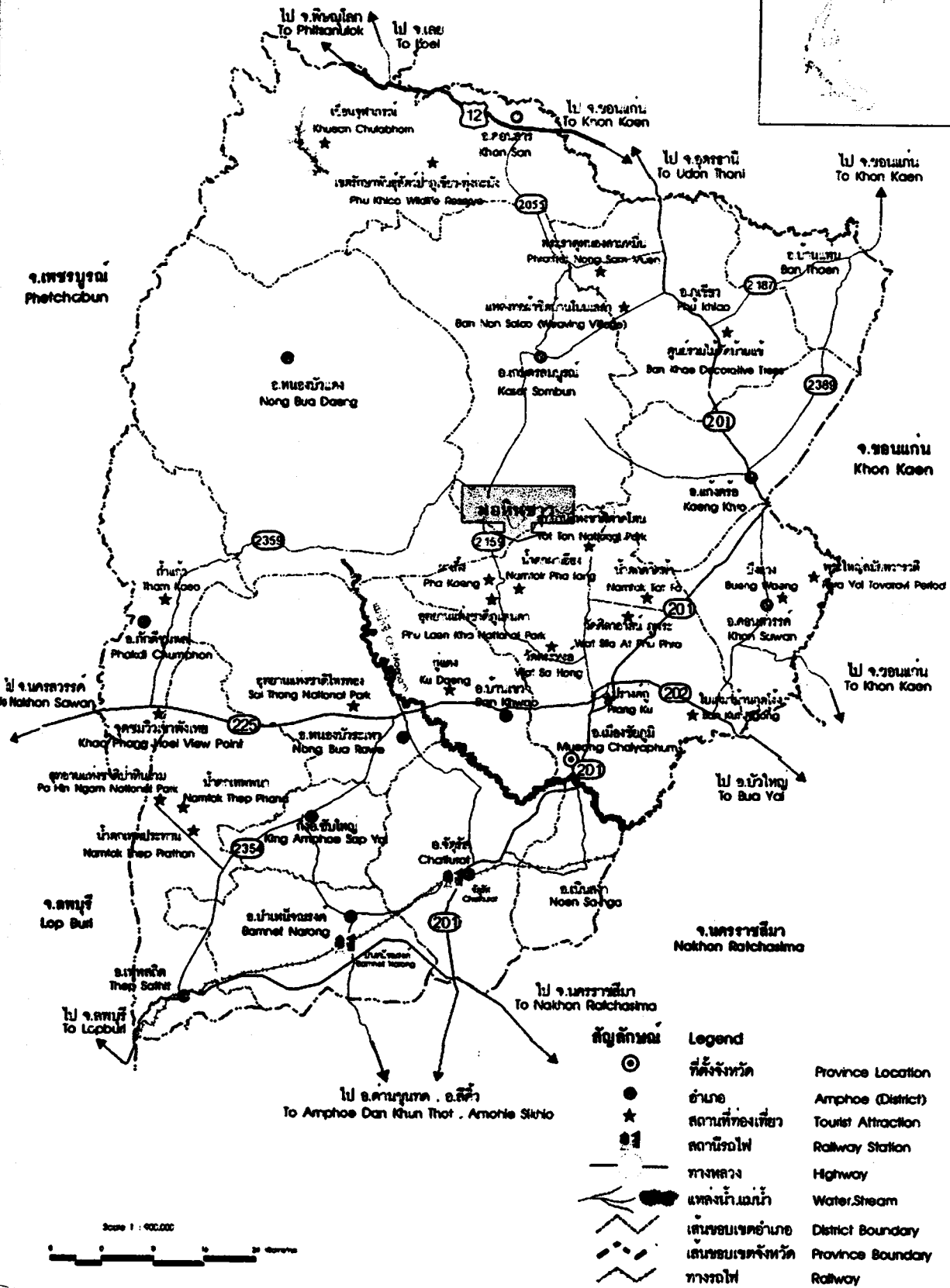
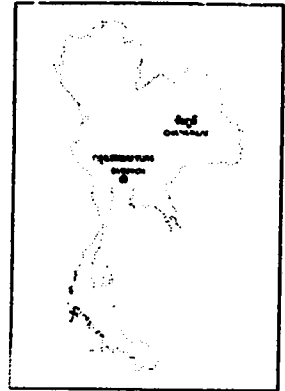
5) แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ

ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ้างจาก กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ออกเป็น

- แหล่งวัฒนธรรมอันควรรอนุรักษ์ จำนวน 9 แห่ง
- ได้แก่ ปรากฏ์กู๋ ภูพระ (พระเจ้าองค์ตื้อ) โบสถ์บ้านกุดโง้ง โบราณสถานวัดป่าพระเจ้าองค์ตื้อ พระธาตุกุดจอก พระแท่นบัลลังก์ พระธาตุสามหมื่น โบราณสถานกู่แดง และหลวงพ่อกุญแจ
- แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 7 แห่ง
- ได้แก่ เขื่อนจุฬาภรณ์ อ่างเก็บน้ำช่อระกา อ่างเก็บน้ำป่าซ่าน ศูนย์รวมไม้ดัดบ้านแซว ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์จากผ้าซิด อ่างเก็บน้ำห้วยทราย และหมู่บ้านทอผ้าไหมบ้านเขว้า
- แหล่งวัฒนธรรมอันควรรอนุรักษ์และแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 8 แห่ง
- ได้แก่ อนุสาวรีย์พระยาภักดีชุมพล (แล) ศาลเจ้าพ่ออาจารย์ด้วง (ช่องสามหมอ) พระพุทธรบาทเขายายหอม หลวงพ่อโต ศาลาประดิษฐานอนุสาวรีย์พระฤทธิธาชัย พระพุทธรบาทเขายายเหม็น วัดชัยสามหมอ และศาลปู่ด้วงยาคี (บ้านเก่ายาคี)
- แหล่งธรรมชาติอันควรรอนุรักษ์และแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 31 แห่ง
- ได้แก่ ผาเง็ก ถ้ำวัวแดง (ถ้ำพระ) บึงละหาน อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อุทยานแห่งชาติน้ำตกคาดโดน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง ทุ่งกระมัง อุทยานแห่งชาติภูแลนคา น้ำตกผาเอียง ถ้ำประทุน ถ้ำพระ ถ้ำแก้ว น้ำตกชวนชม น้ำตกไทรทอง บึงหนองบัวระเหว (วัดเขาตะเงาะอุดมพร) คาคน้ำตก น้ำตกสะพานหิน (เทพไทรน้อย) น้ำตกเหวนางคำ น้ำตกเทพนิมิตร น้ำตกวังอาตุร (เทพประทาน) น้ำตกเทพพนา น้ำตกเสถียรทอง (เทพวังทอง) น้ำตกซับไทร (เทพอุทิศ) น้ำตกเทพภูทอง น้ำมุดนาเลา สวนรุกขชาติน้ำมุดทับลาว น้ำมุดนางเดือน น้ำมุดหินลาดวนารมย์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว สระหงษ์ และน้ำตกคาดฟ้า
- แหล่งธรรมชาติ-แหล่งวัฒนธรรมอันควรรอนุรักษ์และแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ภูแฝด
- รวมทั้งสิ้น 56 แห่ง

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ CHAIYAPHOM TOURIST MAP

รูปภาพที่ 5 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ

ที่มา: ปรับปรุงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

1.2 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านวังคำแคน

1) ที่ตั้งและเขตการปกครอง

หมู่บ้านวังคำแคน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 56 ครัวเรือน ประชากร 214 คน แบ่งเป็น ชาย 109 คน และ หญิง 105 คน (ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, 2550)

รูปภาพที่ 6 หมู่บ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ต.ท่าหินโงม อ.เมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ

2) อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดกับ	ตำบลชัยสืทอง อำเภอเมืองชัยภูมิ
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านชัยสมบูรณ บ้านแหล่หญ้าคา ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านวังน้ำเขียว ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดกับ	แนวสันเขาภูแลนคา อำเภอหนองบัวแดง และพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูแลนคา

รูปภาพที่ 7 ตำบลทำหินโงม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ที่มา: ปรับปรุงจาก กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2547. ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ. หน้า 7.

3) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

ถนน	บางส่วนเป็นคอนกรีตและบางส่วนเป็นลูกรัง
สาธารณูปโภค	มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปา ใช้น้ำที่เก็บกักจากภูเขา
การติดต่อสื่อสาร	มีโทรศัพท์สาธารณะ และสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่
การสาธารณสุข	สถานีอนามัย บ้านทำหินโงม ตำบลทำหินโงม
ความปลอดภัย	สถานีตำรวจตำบลทำหินโงม และชุด อพปร. ประจำหมู่บ้าน (วันชัย อัครทวีทอง, 2549)

1.3 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

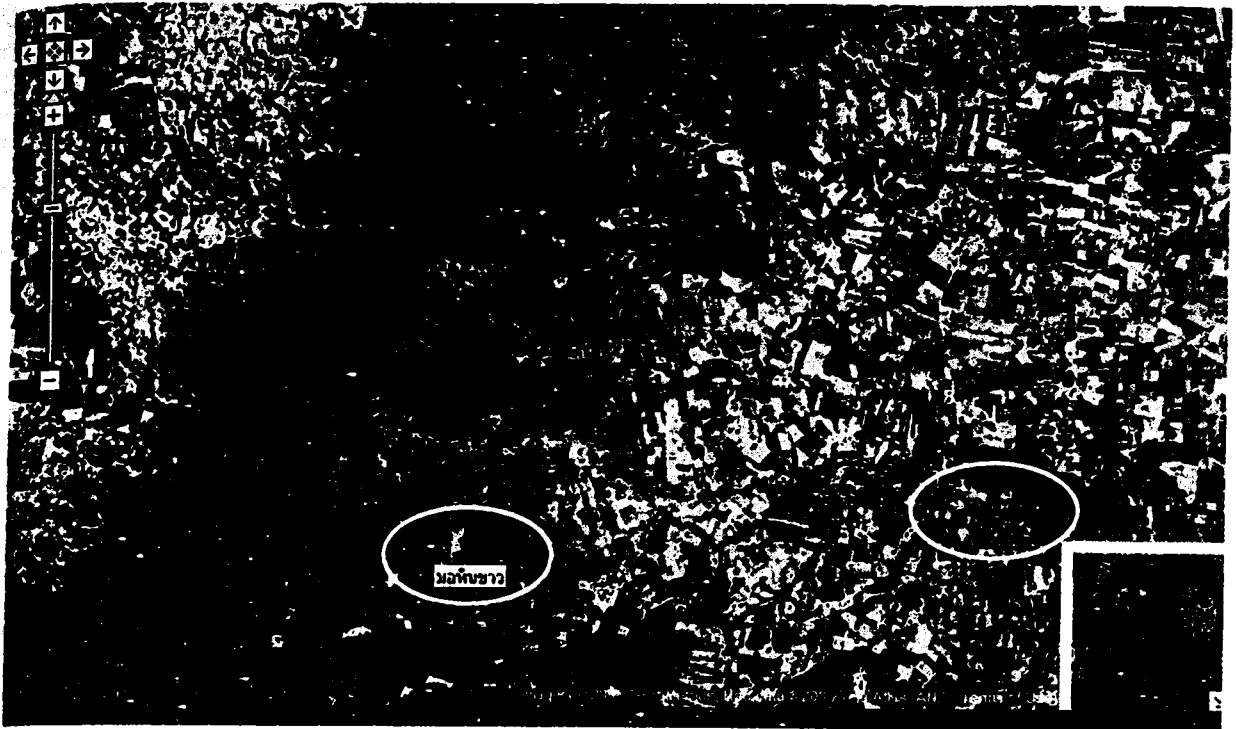
1) ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

1.1) ที่ตั้ง

แหล่งท่องเที่ยวมอหินขาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูแลนคา ด้านทิศเหนือ ประมาณเส้นแวงที่ 101°58' และเส้นรุ้งที่ 16°03' หรือเส้นกริดอ้างอิงที่ 817400 E และ 1777800 N (วันชัย อัครทวีทอง, 2549) ครอบคลุมพื้นที่ของตำบลท่าหินโงมและตำบลซับสีทอง อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ บริเวณมอหินขาวนี้เป็นพื้นที่ที่เตรียมผนวกเป็นอุทยานแห่งชาติภูแลนคาเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมซึ่งเกิดจากการทำไม้และเคยถูกบุกรุกเพื่อทำไร่ของชาวบ้าน การอนุรักษ์พื้นที่ให้เป็นป่าต้นน้ำลำธาร ตลอดจนการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชัยภูมิด้วย โดยพื้นที่ทั้งหมดนั้นประกอบด้วย

- พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร
- พื้นที่ป่าอนุรักษ์ธรรมชาติที่ยังเหลืออยู่และมีความอุดมสมบูรณ์
- พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ต้องฟื้นฟู
- พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า
- พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- พื้นที่แปลงปลูกป่าของโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 แปลงปลูกป่า FPT.83-41
- พื้นที่แปลงปลูกป่าของสวนป่า
- พื้นที่ที่ได้มีการแก้ไขปัญหาภัยกับราษฎรแล้ว
- และพื้นที่ที่มีการขอใช้ประโยชน์

พื้นที่มอหินขาวบางส่วนจัดเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว มีเนื้อที่ประมาณ 1,300 ไร่ และเป็นที่ตั้งของสำนักงานโครงการฟื้นฟูป่าภูแลนคา สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา) (ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, 2550)

รูปภาพที่ 8 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงระยะห่างระหว่างตำบลท่าหินโงมกับมอหินขาว

ที่มา: ปรับปรุงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1.2) เส้นทางคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

การเดินทางไปมอหินขาวจะต้องใช้เส้นทางหมู่บ้านวังคำแคนเพียงเส้นทางเดียว โดยมีระยะทางจากตัวจังหวัดชัยภูมิรวม 40 กิโลเมตร โดยการเดินทางจากตัวจังหวัดชัยภูมิ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 2051 ถนนสายชัยภูมิ - คาคโตน เป็นทางลาดยางระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายก่อนถึงค่านของอุทยานแห่งชาติคาคโตน ตามถนนคาคโตน - ท่าหินโงม เป็นทางลาดยางประมาณ 12 กิโลเมตร แยกซ้ายตามถนนแจ่งเจริญ - โสภเชือก เป็นทางลูกรังระยะทาง 6.5 กิโลเมตรถึงบ้านวังคำแคน จากนั้นเลี้ยวขวาตรงบ้านวังคำแคน เป็นทางลูกรังใช้สำหรับขนพืชไร่อีกประมาณ 3.5 กิโลเมตร ถึงกลุ่มหินกลุ่มแรกของมอหินขาว (สำหรับการเดินทางในช่วงฤดูฝนควรใช้รถยนต์ประเภทรถกระบะหรือรถขับเคลื่อนสี่ล้อ เพื่อความเหมาะสมกับเส้นทาง) ถัดจากกลุ่มหินกลุ่มแรกไปเล็กน้อยจะถึงบริเวณลานกางเต็นท์ มีห้องน้ำบริการ จากจุดนี้มีเส้นทางเดินไปยังกลุ่มหินและจุดชมวิว ได้แก่ หินเจดีย์โขลงช้าง ระยะทางเดินเท้า 650 เมตร ลานหินตันไทร 900 เมตร สวนหินล้านปี 1,250 เมตร และจุดชมวิวผาหัวนาค 2,500 เมตร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

รูปภาพที่ 9 เส้นทางจากตัวจังหวัดชัยภูมิสู่มอหินขาว

รูปภาพที่ 10 เส้นทางสู่มอหินขาว

1.3) ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศบริเวณมอหินขาวเป็นหน้าผาชัน วางตัวอยู่ในแนวทิศเกือบเหนือ-ใต้ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 840 เมตร พื้นที่ที่มีความลาดเอียงไปทางทิศตะวันออกถึงบริเวณสำนักงานที่ทำการหน่วยฟื้นฟูสภาพป่าภูแลสนคา มีความสูงประมาณ 790 เมตรจากน้ำทะเลปานกลาง (ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, 2550)

รูปภาพที่ 11 ลักษณะภูมิประเทศของมอหินขาว

2) ประวัติความเป็นมาของมอหินขาว

มอหินขาว เป็นชื่อเรียกเนินเขาที่มีหินโผล่และมีสีขาวเมื่อต้องแสงแดด ซึ่งได้มาจากการสังเกตของชาวบ้านที่เห็นเนินเขาในบริเวณนี้มีสีขาว อันเนื่องมาจากหินทรายสีขาวที่โดนแสงแดดในเวลากลางวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาหลังฝนตกไม่นานจะมองเห็นเป็นสีขาวเด่นชัดในระยะไกล เป็นที่สะดุดตาอย่างยิ่ง (หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ, ม.ป.ป.) มอหินขาวนี้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นทางธรณีวิทยาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีพิชพรรณธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และภูมิทัศน์ทางการท่องเที่ยวที่งดงาม จนเกิดการขนานนามว่า "สโตนเฮนจ์เมืองไทย" และได้รับการพัฒนาดังต่อไปนี้

ใน ปี พ.ศ. 2544 นายเจริญ เจสันเทียะ ผู้ใหญ่บ้านวังคำแคน ร่วมกับหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมท้องถิ่นโรงเรียนสตรีชัยภูมิ ได้ร่วมกันสำรวจพื้นที่มอหินขาวและมีความเห็นว่ามอหินขาวควรได้รับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

พ.ศ. 2545 นายสุรพล สายพันธ์ นายอำเภอเมืองชัยภูมิ ได้ประสานงานกับกองธรณีวิทยากรมทรัพยากรธรณี ทำการสำรวจพื้นที่มอหินขาว พบความโดดเด่นของธรณีสัณฐานจึงได้ประสานงานกับนายสุพัฒน์ บุญมีประเสริฐ ป่าไม้จังหวัดชัยภูมิ และนายสุรัชย์ นาจำเริญ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูแลนคา เพื่อร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงมและองค์การบริหารส่วนตำบลซับสีทองในการสำรวจข้อมูลเพื่อผนวกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูแลนคา

พ.ศ. 2549 สำนักงานจังหวัดชัยภูมิได้อนุมัติเงินงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ ปี พ.ศ. 2549 สนับสนุนโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบยั่งยืน มอหินขาว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (วันชัย อัครทวีทอง, 2549)

3) ลักษณะทางธรณีวิทยาของมอหินขาว

จากการศึกษาของศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2550) เกี่ยวกับลักษณะธรณีวิทยาและธรณีสัณฐานของมอหินขาว พบว่า

ธรณีวิทยาของบริเวณมอหินขาวประกอบด้วยหินชั้นหนา มีอายุอยู่ในช่วงจูแรสสิกถึงครีเทเชียส (อายุประมาณ 195-65 ล้านปี) คือหมวดหินภูกระดึงและหมวดหินพระวิหาร โดยหมวดหินภูกระดึง (อายุ 195-175 ล้านปี) เป็นหมวดหินที่ประกอบด้วยหินทรายแป้ง หินทรายสีแดงปนม่วงจนถึงสีเทาอมเขียว หินโคลนและหินกรวดมนเนื้อปูนผสม ลักษณะของสภาพแวดล้อมเกิดการสะสมตะกอน มีสภาพเป็นการสะสมตะกอนในแม่น้ำแบบโค้งวัด แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นการตกตะกอนบริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งลำน้ำ และบริเวณหนองบึงที่มีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบกึ่งแล้ง

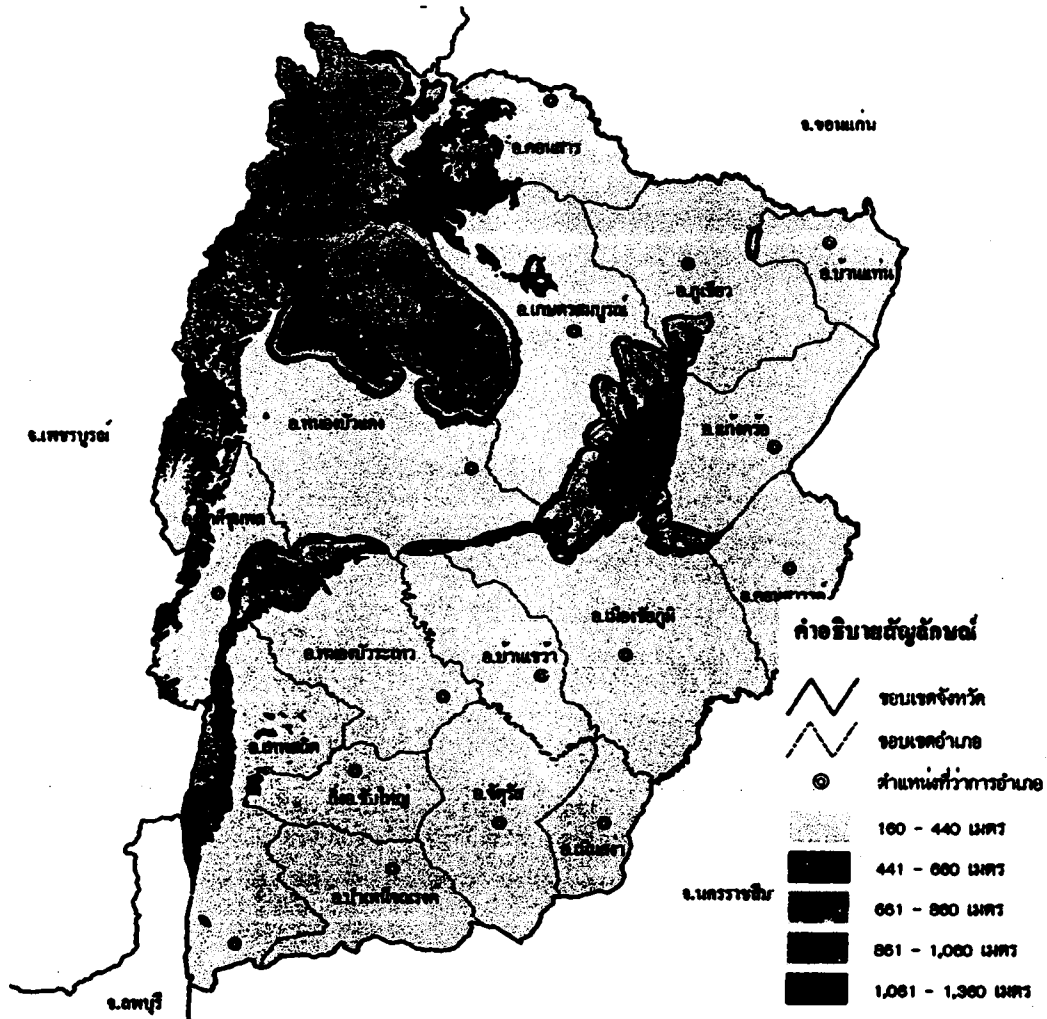
หมวดหินที่เกิดการสะสมตะกอนถัดขึ้นมา คือ หมวดหินพระวิหาร (อายุ 175-140 ล้านปี) มีอายุทางธรณีวิทยาอยู่ในช่วงยุคจูแรสสิกตอนกลางถึงยุคครีเทเชียสตอนต้น หมวดหินพระวิหารประกอบด้วยหินทรายสีขาวปนเหลือง เม็ดละเอียดถึงหยาบ มีการคัดขนาดของเม็ดตะกอนค่อนข้างสม่ำเสมอและเม็ดตะกอนมีความกลมมนดี และยังประกอบด้วยหินทรายแป้ง หินโคลนชั้นบาง ๆ และหินกรวดมน ลักษณะสภาพแวดล้อมขณะเกิดการสะสมตะกอน เป็นการสะสมตัวและตกตะกอนจากแม่น้ำชนิดทางน้ำประสานสาย (Braided stream) ในสภาพภูมิอากาศที่ค่อนข้างแห้งแล้งและร้อนชื้น

ธรณีสัณฐานของบริเวณมอหินขาว เป็นภูเขาที่มีรูปร่างแบบเขารูปโอ้โตหรือเคาสต้า การที่ได้ชื่อเรียกแบบนี้เนื่องจากเป็นภูเขาที่เหมือนกับเอามีต้อโตตั้งขึ้น โดยบริเวณปลายด้านหนึ่งจะชันเป็นหน้าผาแล้วค่อย ๆ ลาดลง ซึ่งการที่มีลักษณะภูมิประเทศแบบนี้ได้ก็ต้องเกิดจากการที่ชั้นหินมีการเอียงเทไปทางด้านลาดและมีมุมเอียงเทไม่มากนัก ซึ่งโดยทั่วไปจะน้อยกว่า 15 องศา

การเรียงลำดับชั้นของหิน บริเวณมอหินขาวและใกล้เคียง ซึ่งมีโครงสร้างทางธรณีวิทยาเป็นรูปประทุนหงาย (Syncline) สลับกับรูปประทุนคว่ำ (Anticline) โดยชั้นหินที่แก่หรืออายุมากที่สุดคือ หินในหมวดหินน้ำพอง (TRnp) อายุช่วงไทรแอสซิกรองรับอยู่ได้สุดชั้น หินที่มีอายุรอง ลงมา อยู่ถัดขึ้นมาด้านบนคือ หมวดหินภูกระดึง อายุจูแรสสิกและชั้นหินหมวดพระวิหาร อยู่ด้านบนสุดและเป็นบริเวณที่เป็นหน้าผาบริเวณแท่นหินและกลุ่มหิน กลุ่มที่ 3

แหล่งท่องเที่ยวมอหินขาวมีความโดดเด่นทางธรณีวิทยา ในเรื่องของความทนทานต่อการผุพัง (Resistance to weathering) ที่แตกต่างกันจนทำให้ชั้นหินบางแห่งโดยเฉพาะบริเวณที่มีความทนทานน้อยกว่าถูกกัดเซาะไปจนหมด เหลือเพียงบางส่วนที่กลายเป็นแท่นหินโดด ๆ ที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ ดังเช่น บริเวณกลุ่มแท่นหินที่ 1 และก้อนหินบางก้อนก็พบว่ามีโพรงที่มีขนาดตั้งแต่ถ้าที่คนสามารถลอดเข้าไปได้ จนถึงขนาดเม็ดกรวดที่หลุดออกจากก้อนหินใหญ่และเป็นจุดเริ่มต้นของการกัดกร่อน ซึ่งจะพัฒนาเป็นหินรูปร่างแปลก ๆ ต่อไป รวมไปถึงจนถึง ชั้นหินบางชั้นแสดงการตกตะกอนที่เกิดจากทางน้ำ ที่แสดงให้เห็นเป็นชั้นเฉียงระดับ (Cross - Bedding) โดยเฉพาะในกลุ่มแท่นหินที่ 3

นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะของการพัฒนาของพื้นที่ที่เริ่มจากการมีรอยแตก (Fracture) ของชั้นดินหลายแนว ขนานกันและตามแนวรอยแตกถูกน้ำกัดเซาะจนกระทั่งกลายเป็นร่องลึก และบางส่วนถูกกัดเซาะจนมีลักษณะเป็นหลุมกุ่มกมลักษณะ (Pot hole) ซึ่งทะเลชั้นหินแข็งลงไปยังชั้นหินที่อ่อนกว่าจนกลายเป็นถ้ำภายใต้ชั้นหินและเป็นธารน้ำใต้ดินช่วงสั้นๆ

รูปภาพที่ 12 ลักษณะทางธรณีวิทยาของมอหินขาว

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2547. ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ. หน้า 24.

4) ทรัพยากรป่าไม้และพันธุ์พืชในเขตแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

จากการศึกษาของศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2550) เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และพันธุ์พืชในบริเวณเขตหินกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 ลานหินและผาหิน ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 พบว่า สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าผลัดใบ

ตามพื้นที่มีชั้นดินตื้นและโชดหิน ทำให้มีลักษณะเป็นป่าโปร่ง ต้นไม้แคระแกรน แต่มีความสวยงามและความหลากหลายพันธุ์พืชตามธรรมชาติ พืชส่วนใหญ่ออกดอกและติดผลในช่วงปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูหนาว มีพันธุ์พืชจำนวนมากกว่า 129 ชนิด ใน 58 วงศ์ และอีก 3 วงศ์ย่อย 111 สกุล โดยพืชในวงศ์ถั่ว (Family Leguminosae) พบมากที่สุด 14 ชนิด ใน 11 สกุล พืชที่พบลำดับรองลงมา ได้แก่ พืชวงศ์มะไฟ (Family Euphorbiaceae) และวงศ์เข็ม (Family Rubiaceae) พบวงศ์ละ 7 ชนิด พืชวงศ์กล้วยไม้ (Family Orchidaceae) และวงศ์กระเจียว (Family Zingiberaceae) พบวงศ์ละ 6 ชนิด พืชวงศ์มะหาด (Family Moraceae) พบวงศ์ละ 5 ชนิด พืชวงศ์มะม่วง (Family Anacardiaceae) พืชวงศ์โมกใหญ่ (Family Apocynaceae) พืชวงศ์มะดันป่า (Family Guttiferae) พืชวงศ์พนมสวรรค์ (Family Labiatae) และพืชวงศ์เสม็ดชุน (Family Myrtaceae) พบวงศ์ละ 4 ชนิด พืชที่มีความสวยงาม สะดุดตาหรือดูแปลกตาเหล่านี้มีศักยภาพใช้เป็นจุดเด่นดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยว และเส้นทางศึกษาธรรมชาติได้ โดยพืชที่มีจุดเด่น เช่น

- กลุ่มกล้วยไม้ชนิดต่างๆ ทั้งกล้วยไม้ดินหรือกล้วยไม้เกาะอาศัยที่มีดอกสวยงาม สามารถใช้เสริมจุดท่องเที่ยวได้ทั้งในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว
- กลุ่มกระเจียวหรือเปราะป่า ซึ่งสามารถใช้เสริมจุดท่องเที่ยวได้ในช่วงฤดูฝน
- กลุ่มพืชกินแมลง ส่วนมากมีขนาดเล็ก สามารถใช้เสริมจุดท่องเที่ยวได้ในช่วงฤดูฝน
- กลุ่มพืชตามลานหิน ส่วนมากเป็นพืชล้มลุกหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก สามารถใช้เสริมจุดท่องเที่ยวได้ในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว
- กลุ่มพืชริมห้วย โดยมีสีคาน้ำหรือโคลงเคลงเป็นพืชที่มีดอกและทรงพุ่มสวยงาม สามารถใช้เสริมจุดท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
- กลุ่มพืชที่มีการใช้ประโยชน์จากคนท้องถิ่น เช่น ใช้เป็นผักและผลไม้ป่า ที่เป็นจุดเด่นในพื้นที่ ได้แก่ ยอดดီး ยอดส้มโมงหรือมะดันป่า ผลมะฝ้าและมะไฟ ผลบักแงวหรือคอแลน

รูปภาพที่ 13 พืชพันธุ์ธรรมชาติในบริเวณเมอหินขาว

5) ทรัพยากรการท่องเที่ยวและศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเมอหินขาว
เมอหินขาวมีทรัพยากรทางธรณีวิทยาที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการดึงดูดใจทาง
การท่องเที่ยวได้ โดยสามารถจัดกลุ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ กลุ่มหิน
และจุดชมวิว

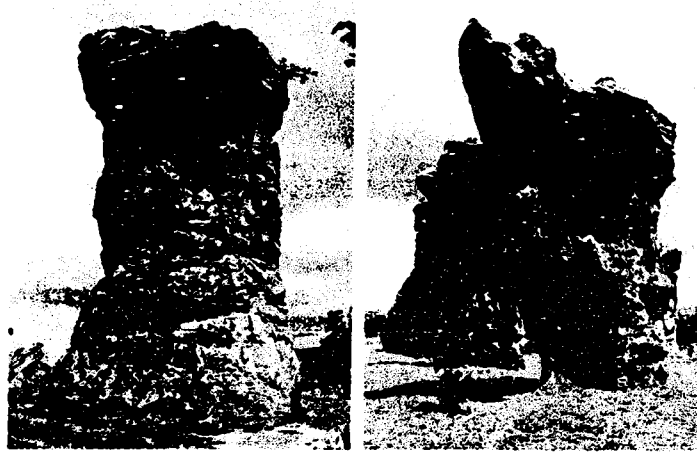
5.1) กลุ่มหิน

กลุ่มหินในบริเวณเมอหินขาวนั้น สามารถจัดกลุ่มความโดดเด่นได้ 3 กลุ่ม (รุ่งเรือง เลิศศิริวรกุล,
2549 อ้างใน ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง, 2550) ได้แก่

1) กลุ่มหินที่ 1 ประกอบด้วยแท่นหินและเสาหิน 5 ต้น ตั้งเรียงรายอยู่ในแนว
ตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ แต่ละต้นอยู่ห่างกันประมาณ 15 เมตร มีความสูงจากผิวดิน
ประมาณ 12 เมตร ในหินกลุ่มนี้ยังพบแท่นหินขนาดใหญ่ที่มีรูปร่างต่างๆ เช่น รูปร่างคล้ายเรือ คล้ายหอ
เอนปีซ่า คล้ายเจดีย์ และคล้ายกระดองเต่า กระจัดกระจายอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเสาหิน

รูปภาพที่ 14 กลุ่มหินที่ 1

รูปภาพที่ 15 เสาหินในกลุ่มหินที่ 1

- 2) กลุ่มหินที่ 2 กลุ่มหินลักษณะแปลกตา กระจัดกระจายอยู่ทั่วพื้นที่จำนวนมาก

รูปภาพที่ 16 กลุ่มหินที่ 2

รูปภาพที่ 17 การกระจายตัวของกลุ่มหินที่ 2

3) กลุ่มหินที่ 3 หินกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นลานหินมีกล้วยไม้ป่าขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จนทำให้มีชื่อเรียกอีกชื่อ คือ ผากกล้วยไม้

รูปภาพที่ 18 กลุ่มหินที่ 3

รูปภาพที่ 19 ผากลัยไม้

5.2) จุดชมวิว

จุดชมวิวของมอหินขาวอยู่ที่ผาหัวนาค ซึ่งเป็นจุดสูงสุดในบริเวณมอหินขาว เป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามมาก มีความสูงประมาณ 905 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง บริเวณนี้มีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี (หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ, ม.ป.ป.)

รูปภาพที่ 20 จุดชมวิวในบริเวณมอหินขาว

นอกจากนี้แล้วมอหินขายังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง ที่สามารถจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงได้ โดยจากการสำรวจของศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2550) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถจัดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับมอหินขาวในรัศมีทางเดินทางภายในระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย มอหินขาว เขื่อนลำปะทาว และน้ำตกตาดโตน
- 2) กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย มอหินขาว เขื่อนลำปะทาว วัดป่าสุคะโต สุสานหินโบราณ วัดพระธาตุเขตกแก้วจุกพามณี
- 3) กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย กู่แดง หมู่บ้านทอผ้าไหม ศาลเจ้าพ่อพญาแล ปรากฏ์กู่ และโบสถ์บ้านกุดโจ่ง
- 4) กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย น้ำตกตาดฟ้า วัดศิลาอาสน์ ภูพระ ระหัดวัดน้ำบ้านนาไก่เขา และหมู่บ้านไหมเฉลิมพระเกียรติ
- 5) กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วย วัดผาแก้ง อุทยานแห่งชาติภูแลนคา ท่องเที่ยวเชิงเกษตรค้ำน้อย น้ำตกผาเอียง และวัดสระหงส์

โดยมอหินขาวสามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น

- 1) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา
- 2) การท่องเที่ยวศึกษาพืชพรรณธรรมชาติ
- 3) การท่องเที่ยวชมความงามของวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ
- 4) การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 5) การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน
- 6) การท่องเที่ยวเพื่อทัศนศึกษาและนันทนาการ
- 7) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 8) การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

2. ผลการศึกษาภาคสนาม

2.1 ผลการศึกษาด้วยแบบสอบถามความพร้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านวังคำแคน

จากการศึกษาความพร้อมทางการท่องเที่ยวและความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านวังคำแคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาว ด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 83 คน มีผลการศึกษาดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านวังคำแคน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงร้อยละ 56.63 และเป็นชายร้อยละ 40.96 โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 44.58 อายุ 56 ปีขึ้นไป ร้อยละ 33.73 และ อายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 20.48 ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 85.54 มีอาชีพเกษตรกรรวม ร้อยละ 83.13 จำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย จำนวน 4 คน และอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนบ้านวังคำแคนโดยเฉลี่ย 20 ปี (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	34	40.96
หญิง	47	56.63
ไม่ตอบแบบสอบถาม	2	2.41
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	17	20.48
26 - 35 ปี	0	0.0
36 - 45 ปี	37	44.58
46 - 55 ปี	0	0.0
56 ปีขึ้นไป	28	33.73
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	1.20
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	71	85.54
มัธยมศึกษา	10	12.05
ปริญญาตรี	1	1.20
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	1.20

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	69	83.13
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3	3.61
ค้าขาย	5	6.02
พนักงานบริษัท	5	6.02
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	1.20
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
โดยเฉลี่ย จำนวน 4 คน		
จำนวน 1-3 คน	35	42.17
จำนวน 4-6 คน	46	55.42
จำนวน 6-9 คน	2	2.41
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
โดยเฉลี่ย จำนวน 20 ปี		
จำนวน 1-10 ปี	6	7.23
จำนวน 11-20 ปี	56	67.47
จำนวน 21-30 ปี	14	16.87
จำนวน 31-40 ปี	7	8.45

2) ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมทางการท่องเที่ยว

2.1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า จากการที่บริเวณโดยรอบหมู่บ้านมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและน่าสนใจนั้น มีความพร้อมทางการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ บริเวณโดยรอบหมู่บ้านมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณหมู่บ้านมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ วิธีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในหมู่บ้านนั้น มีความพร้อมทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

2.2) ด้านเส้นทางการเข้าถึง

ในส่วนของการพร้อมทางการท่องเที่ยวด้านเส้นทางการเข้าถึงนั้น พบว่า การมีรถรับจ้างเข้าสู่หมู่บ้านได้ตลอดเวลา มีความพร้อมในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การมีป้ายบอกทางที่จะเข้ามายังชุมชนบ้านวังคำแคน ความสะดวกของถนนที่ตัดผ่านชุมชนที่เป็นถนนลาดยางหรือคอนกรีต และถนนที่เชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมทางการท่องเที่ยว

ความพร้อมทางการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ พร้อม
ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว			
1. บริเวณโดยรอบหมู่บ้านของท่านมีแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติที่สวยงาม และน่าสนใจ	4.93	0.30	มากที่สุด
2. วิธีการดำเนินชีวิตของท่านมีเอกลักษณ์ และมีความ น่าสนใจ	4.02	0.35	มาก
3. มีการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่ต่อไป	2.84	0.83	ปานกลาง
4. มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว(เช่น บุญบั้งไฟ แข่ง เรือ ฯลฯ) ที่หลากหลายและน่าสนใจ	2.66	1.23	ปานกลาง
5. หมู่บ้านของท่านได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถ เข้าไปเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง	3.84	0.86	มาก
6. บริเวณโดยรอบหมู่บ้านของท่านมีโบราณสถานและ โบราณวัตถุที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์	4.34	0.70	มากที่สุด
7. แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณหมู่บ้านมีประวัติความเป็นมาที่ น่าสนใจ	4.19	0.63	มาก
8. มีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจในบริเวณใกล้เคียง	2.45	0.80	น้อย
ด้านเส้นทางการเข้าถึง			
1. แหล่งท่องเที่ยวมีทางหลวงแผ่นดินที่สามารถเดินทางไป ถึงได้อย่างสะดวกสบาย	2.60	0.85	น้อย
2. ถนนในชุมชนของท่านสามารถเชื่อมต่อไปยังแหล่ง ท่องเที่ยวใกล้เคียงได้	2.61	0.77	ปานกลาง
3. มีรถโดยสารสาธารณะเข้าไปในชุมชน	1.84	1.02	น้อย
4. ถนนที่ตัดผ่านชุมชนของท่านเป็นถนนลาดยางหรือ คอนกรีต มีความสะดวกสบายแม้อยู่ในฤดูฝน	2.98	0.56	ปานกลาง
5. มีเส้นทางการเดินเท้ารอบหมู่บ้าน	2.45	0.52	น้อย
6. มีป้ายบอกทางที่จะเข้ามายังชุมชนของท่าน	3.01	0.19	ปานกลาง
7. มีรถรับจ้างเข้าสู่ชุมชนได้ตลอดเวลา	3.20	0.99	ปานกลาง

3) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยว

จากการศึกษาถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวที่มีในชุมชนบ้านวังคำแคนนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นว่า ชุมชนบ้านวังคำแคนมีความพร้อมในการรองรับและให้บริการการท่องเที่ยว ดังรายการต่อไปนี้

- มีสาธารณูปโภคครบครัน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ
- มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่
- มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว
- มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- มีที่พักร่วมกับชาวบ้านหรือโฮมสเตย์
- มีห้องน้ำ ห้องสุขาสาธารณะไว้บริการ
- มีพื้นที่สำหรับกางเต็นท์
- มีจุดชมวิวกที่สวยงาม
- มีลานกลางแจ้งหรือเวทีกลางแจ้งไว้ประกอบกิจกรรม
- มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือเส้นทางเดินป่า

นอกจากนี้แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยวที่มีลำดับรองลงมา คือ การเตรียมการด้านการพยาบาลและการสาธารณสุข มีคฤหาสน์ ท้องถิ่น ศูนย์หัตถกรรมและสินค้าชุมชน โรงแรม เกสเฮ้าส์ หรือบ้านพักให้เช่าในบริเวณใกล้เคียง ป้ายหรือเครื่องหมายบอกทาง และ ร้านอาหาร ร้านค้าเบ็ดเตล็ดชุมชน ตามลำดับ

ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นว่าชุมชนมีสถานที่จอดรถที่มีความปลอดภัย มีการจัดเวรยามเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องของทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยว มีระบบการกำจัดของเสีย มีสถานบันเทิง และมีบริษัททัวร์ ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการการท่องเที่ยว		
1. มีสาธารณูปโภคครบ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ	83	100.00
2. มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่	83	100.00
3. มีการเตรียมการด้านการพยาบาล และการสาธารณสุข	80	96.39
4. สถานที่จอดรถมีความปลอดภัย มีการจัดเวรยามเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยว	43	51.81
5. มีร้านอาหาร ร้านค้าเบ็ดเตล็ดในชุมชน	67	80.72
6. มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว	83	100.00

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
7. มีบ้านจำหน่ายของที่ระลึก	83	100.00
8. มีศูนย์หัตถกรรมและสินค้าของชุมชน	78	93.98
9. มีระบบการกำจัดของเสีย เช่น ขยะ น้ำเสีย	25	30.12
10. มีโรงแรม เกสเฮ้าส์ หรือบ้านพักให้เช่าในบริเวณใกล้เคียง	75	90.36
11. มีที่พักร่วมกับชาวบ้านหรือโฮมสเตย์	83	100.00
12. มีสถานบันเทิง เช่นคาราโอเกะ	12	14.46
13. มีบริษัททัวร์	5	6.02
14. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	79	95.18
15. มีห้องน้ำ ห้องสุขาสาธารณะไว้บริการ	83	100.00
16. มีป้ายหรือเครื่องหมายบอกทาง	74	89.16
17. มีพื้นที่สำหรับกางเต็นท์	83	100.00
18. มีจุดชมวิวที่สวยงาม	83	100.00
19. มีลานกลางแจ้งหรือเวทีกลางแจ้งไว้ประกอบกิจกรรม	83	100.00
20. มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือเส้นทางเดินป่า	83	100.00

4) ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ทางการท่องเที่ยว

ในการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวบ้านวังคำแคนั้น ได้พิจารณาจากการตอบคำถามที่ถูกตั้งจากจำนวนคำถามทั้งหมด 24 ข้อ เปรียบเทียบตามเกณฑ์ดังนี้

ตอบถูกต้อง 20 - 24 ข้อ	มีความรู้ในระดับดีมาก
ตอบถูกต้อง 15 - 19 ข้อ	มีความรู้ในระดับดี
ตอบถูกต้อง 10 - 14 ข้อ	มีความรู้ในระดับน้อย
ตอบถูกต้อง ต่ำกว่า 10 ข้อ	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งจากการสำรวจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดี จากคะแนนในช่วง 15-19 คะแนน มีจำนวน 58 คน และมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดีมาก จากคะแนนในช่วง 20-24 คะแนน มีจำนวน 25 คน โดยจากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงคำถามที่มีผู้ตอบถูกน้อยกว่า ร้อยละ 50 เรียงตามลำดับได้ดังต่อไปนี้

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง
- สถานที่พักแรมต้องมีระดับการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ต้องคำนึงถึงการกำจัดของเสีย
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงความสะอาดสบายของนักท่องเที่ยวมากที่สุด

- หลีกเลียงการนำวัสดุที่เป็นส่วนประกอบของระบบนิเวศที่เป็นของหายากหรือกฎหมายคุ้มครองมาใช้ในการผลิต เช่น แก้วลึบ งาม้าง หนังสัตว์ เป็นต้น

จากคำถามข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านวังคำแค้นบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเกี่ยวกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว และตลาดเป้าหมายหรือกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 4 ความรู้ทางการท่องเที่ยว

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวนที่ตอบถูก	ร้อยละ
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม	82	98.80
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าระบบนิเวศ	72	86.75
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ และยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	82	98.80
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีคนในชุมชนเข้าร่วมบริหารจัดการด้วย	46	55.42
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวมากที่สุด	4	4.82
6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง	28	33.73
7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการจัดสมดุลความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่	70	84.34
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	83	100.0
9. สถานที่พักแรมต้องมีระดับการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย	22	26.51
10. เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ควรเป็นเส้นทางแบบวงกลม	81	97.59
11. มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวด้วย	72	86.75
12. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ต้องคำนึงถึงการกำจัดของเสีย	22	26.51

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวนที่ตอบถูก	ร้อยละ
13. มัคคุเทศก์ต้องรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดีและรู้คุณค่าศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน	83	100.0
14. ที่พักควรมีขนาดและองค์ประกอบขนาดเล็ก สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น	83	100.0
15. ควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ เน้นการประหยัดพลังงาน	72	86.75
16. เน้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม	83	100.0
17. ใช้วัสดุในท้องถิ่นในการออกแบบก่อสร้างที่พักหรือสิ่งปลูกสร้างในแหล่งท่องเที่ยว	81	97.59
18. สิ่งปลูกสร้างมีรูปทรงที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	82	98.80
19. หลีกเลี่ยงการนำวัสดุที่เป็นส่วนประกอบของระบบนิเวศที่เป็นของหายากหรือกฎหมายคุ้มครองมาใช้ในการผลิต เช่น แก้วอัลย์ งาช้าง หนังสัตว์ เป็นต้น	1	1.20
20. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ แสวงหาความตื่นเต้นและแปลกใหม่ในสภาพป่าที่ห่างไกลความเจริญและมีความยากลำบากในการเข้าถึง	82	98.80
21. การพายเรือแคนู การดำน้ำชมปะการัง เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	83	100.0
22. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมาสู่ชุมชน	81	97.59
23. ของที่ระลึกจากชุมชนควรอยู่ในรูปแบบที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	83	100.0
24. การดูนก และการเดินป่าไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	79	95.18

2.2 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวมอหินขาว จำนวน 9 ท่าน พบว่า กรรมการแต่ละท่านมีความคิดเห็นในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านวังคำแคนตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มอหินขาว การเกษตรพอเพียงแบบครบวงจรบ้านพ่อล้นทมที่มีการสร้างบ้านพักไว้รองรับนักท่องเที่ยวด้วย และป่าชุมชนวัดบ้านวังคำแคนที่มีเนื้อที่กว่า 80 ไร่ มีพืชพันธุ์ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้แล้วยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ เช่น น้ำตกตาดโตน เขื่อนลำปะทาว พระธาตุเกตแก้วจุฬามณี และแหล่งออนซอน

โดยผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า จุดเด่นหรือจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ได้แก่

- มอหินขาว เป็นกลุ่มหินขนาดใหญ่จำนวนมาก ผู้พบเห็นสามารถจินตนาการเป็นรูปต่างๆ ได้ เช่น โลมา มีจุดชมวิวที่สวยงาม ณ ผาหัวนาค และผากล้วยไม้ ที่สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของอำเภอใกล้เคียงได้เหมาะแก่การถ่ายภาพ นอกจากนี้แล้วมอหินขาวยังมีพืชพรรณต่างๆ อย่างอุดมสมบูรณ์ เช่น สมุนไพร และกล้วยไม้
- น้ำตกตาดโตน เป็นน้ำตกที่สวยงาม น้ำใส
- เขื่อนลำปะทาว เหมาะแก่การเล่นน้ำ ชมวิว และพักผ่อน
- พระธาตุเกตแก้วจุฬามณี เป็นวัดของหลวงปู่บุญมาที่ชาวบ้านศรัทธา
- แหล่งออนซอน ลานหินสีคำที่มีน้ำไหลผ่าน

ทั้งนี้ มอหินขาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแปลกและแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยผู้ให้สัมภาษณ์ 5 คน เห็นว่า มอหินขาวมีความโดดเด่นอยู่ในระดับจังหวัด และ 3 คน เห็นว่า มีความโดดเด่นในระดับประเทศ ในขณะที่มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่มีความเห็นว่ามอหินขาวมีความโดดเด่นอยู่ในระดับสากล

นักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมที่เข้ามาในหมู่บ้านนั้น ได้แก่ หน่วยงานราชการ นักศึกษา ผู้สูงอายุหรือวัยเกษียณ นักธุรกิจ กลุ่มครอบครัว ธรรมชาติ ทิมนงานถ่ายทำภาพยนตร์ สารคดี หรือโฆษณา กลุ่มนักท่องเที่ยวจากบริษัททัวร์ แยกของหน่วยงานราชการและเอกชน และชาวต่างชาติ เช่น ชาวญี่ปุ่น สิงคโปร์ เยอรมัน เป็นต้น ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวของบ้านวังคำแคน คือ กลุ่มวัยกลางคน วัยรุ่น นักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย ผู้สูงอายุ และชาวต่างชาติ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านได้โดยสื่อหนังสือท่องเที่ยว อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ และการบอกเล่าแบบปากต่อปาก โดยในส่วนของชุมชนเองก็ได้มีการแนะนำ ประชาสัมพันธ์ และโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักโดยผ่านพื้นที่ได้รับการสนับสนุน

จากหน่วยงานราชการ การให้สัมภาษณ์หรือการบรรยายข้อมูลการท่องเที่ยวในหมู่บ้านให้กับบุคคลภายนอก การประชาสัมพันธ์ผ่านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เมื่อมีการออกร้านแสดงสินค้า แต่ในส่วนของกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินชาวยังไม่ได้มีการดำเนินการใดๆ

เมื่อนักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้ามาเยี่ยมชมมอหินชาวมักจะมีการติดต่อทางโทรศัพท์ล่วงหน้าผ่านทางผู้ใหญ่บ้านเจริญ เจสันเทียะ นางแหม่ม หนองสระ หรือองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วหลังจากนั้นจะแจ้งไปยังนางจ่านงค์ เนียมขุนทด แล้วจึงจะมีการกระจายงาน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เช่น การต้อนรับ การนำเที่ยว เตรียมอาหาร ที่พัก รถนำเที่ยว และการจำหน่ายสินค้า ไปยังสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ ในส่วนของการกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวในหมู่บ้านวังคำแคนนั้น นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวในหมู่บ้านได้หลากหลาย อาทิเช่น

- ค่าบริการสำหรับที่พัก 1 คืน และ อาหาร 2 มื้อ ราคา 300 บาท ต่อคนต่อคืน
- ค่ารถนำเที่ยวจากหมู่บ้านไปยังมอหินชาวมักกล้วยไม้ และจุดชมวิว ไม่จำกัดเวลา ราคา 500-600 บาท
- ค่ามัคคุเทศก์ ราคา 150 บาทต่อวัน
- ค่าอุปกรณ์ก่อกองไฟชุดเล็ก ราคา 300 บาท ชุดใหญ่ 500 บาท
- ค่าเต็นท์และชุดที่นอน ราคา 200 บาท
- ค่ายามรักษาความปลอดภัย ราคา 200 บาทต่อคนต่อคืน

ในส่วนของการวิเคราะห์ทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินชาวนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า จุดแข็งของมอหินชาวนั้นคือความแปลกและไม่มีใครเหมือน แต่มีจุดอ่อน คือ ขาดการพัฒนา เช่น ถนน ป้าย ห้องน้ำ ฝุ่นควันจากการเดินทาง และความไม่สะดวกในการใช้เส้นทางที่ลื่น ชื้นและในฤดูฝน ในขณะที่โอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านวังคำแคนและมอหินชาวนั้นคือ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินชาวนั้น แต่ก็ยังมีอุปสรรคจากการเปลี่ยนแปลงการครอบครองพื้นที่จากการชุมชนสู่หน่วยงานภาครัฐทำให้เกิดปัญหาระหว่างชุมชนและภาครัฐขึ้น

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าทรัพยากรท่องเที่ยวของมอหินชาวนั้นมีความพร้อมอย่างมาก ควรที่จะมีการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อีกทั้งยังมีความพร้อมในเรื่องของเส้นทางเดินทางจากตัวเมืองสู่หมู่บ้านที่ค่อนข้างสะดวก ส่วนการเดินทางจากหมู่บ้านไปยังมอหินชาวนั้นจะสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกยกเว้นฤดูฝนที่ถนนค่อนข้างจะชื้นแฉะ นอกจากนี้แล้วในชุมชนบ้านวังคำแคนยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับการท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยว ที่พัก สถานที่กางเต็นท์ เป็นต้น ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีค่อนข้างอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอแม้จะมาเป็นกลุ่มใหญ่ สำหรับบริการการท่องเที่ยวที่มี คือ การนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเห็นว่าควรที่จะมีการพัฒนาและก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เช่น การทำถนนลาดยาง การสร้างบ้านพักรับรอง และ ห้องน้ำ

3) ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นว่า ประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านวังคำแคน คือ การมีรายได้ เสริม มีความรู้เพิ่มขึ้น เกิดความสามัคคีกัน การสร้างความรู้ให้กับนักท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนความคิด และการนำความเจริญเข้ามาสู่หมู่บ้าน ในขณะที่ปัญหาของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านวังคำแคน คือ การขโมยกล้วยไม้ป่า แต่ชุมชนก็ไม่สามารถแก้ปัญหาและป้องกันผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นได้

2.3 ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่มเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับการประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว

จากการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาว จำนวน 16 ท่าน จาก 12 หน่วยงาน เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2551 ณ ห้องปฏิบัติราชการผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1) ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาว

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ถือได้ว่ามีศักยภาพสูงจากความแปลกใหม่ของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งมอหินขาวกำลังได้รับความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาคแรก เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2549 ซึ่งส่งผลให้มอหินขาวเป็นที่รู้จักมากขึ้น ตลอดจนการถ่ายสารคดีและรายการการท่องเที่ยวต่างๆ ยังเป็นการส่งเสริมให้มอหินขาวได้รับความสนใจในการพัฒนาพื้นที่มอหินขาวจากหลากหลายหน่วยงาน นอกจากความโดดเด่นของกลุ่มหินแล้ว ในพื้นที่มอหินขาวยังมีจุดชมวิวและทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง อาทิเช่น น้ำตกตาดโค่น และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ ของจังหวัดได้อีกเช่น ป่าหินงาม และผ้าไหมบ้านเขว้า ซึ่งจะส่งผลให้มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถไปเยี่ยมชมเยือนได้ตลอดทั้งปี

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามอหินขาวจะมีทรัพยากรที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว แต่ก็ยังขาดความพร้อมในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการวางแผนพัฒนาได้ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่มอหินขาวอยู่ในขั้นตอนการเตรียมการผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ทำให้ยังขาดความชัดเจนในเรื่องผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่และแนวทางการปฏิบัติที่จะสามารถทำได้

2) ผลกระทบของการพัฒนาต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

จากการสนทนากลุ่มนั้น พบว่า เนื่องจากการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ซึ่งส่งผลให้ยังมิได้มีการคำนึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

3) ผลกระทบของธุรกิจท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ขณะนี้มอหินขาวยังขาดความพร้อมในหลายด้าน และธุรกิจท่องเที่ยวยังไม่เกิด จึงยังมิได้มีการส่งผลกระทบทางด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

4) การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดของมอหินขาว

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า แม้ว่ามอหินขาวจะกำลังได้รับความสนใจมากขึ้น แต่จากกรณีที่มอหินขาวยังขาดความพร้อมเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการรองรับการท่องเที่ยวและความชัดเจนในเรื่องอำนาจการดูแลพื้นที่ ส่งผลให้ยังมิได้รับการส่งเสริมการตลาดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีเพียงหอการค้าจังหวัดชัยภูมิที่ได้มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดตามแนวนโยบายการท่องเที่ยว 3 จุด ของจังหวัดชัยภูมิ โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวแบบแพ็คเกจ (Package) เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งอื่นๆ ของจังหวัด เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น

5) การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในมอหินขาว

ชุมชนบ้านวังคำแคนให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาว หากได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจากหน่วยงานอื่นๆ มีความเห็นว่า ในปัจจุบันมอหินขาวยังมีปัญหาในเรื่องความชัดเจนของพื้นที่ความเป็นเจ้าของ ผู้ดูแลรับผิดชอบ และกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถทำการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากนัก แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงคำนึงถึงการพัฒนาที่จะสร้างผลตอบแทนที่กลับคืนสู่ชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านด้วย

6) ความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวและจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ชุมชนท้องถิ่นได้รับการฝึกอบรมและสร้างความรู้ความเข้าใจจากหน่วยงานภาครัฐบ้าง เช่น โครงการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มอหินขาวโดยตรง จาก 12 หน่วยงาน ยังได้มีการตอบแบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ โดยผลการศึกษา พบว่า

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวนั้นอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าทางเอกลักษณ์ของมอหินขาว รองลงมาคือ ลักษณะทางกายภาพ ความเปราะบางของสิ่งแวดล้อม ความนิยม และความปลอดภัย ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ซึ่งจากผลการประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวมอหินขาวนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาวในแต่ละประเด็นตามลำดับดังต่อไปนี้

1) คุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว

มอหินขาวเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทางธรณีวิทยาทั้งจากรูปร่างที่แปลกตาและอายุหินที่มีการสกดทับและการกัดกร่อนมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นเอกลักษณ์และความแตกต่างทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ที่มาเยี่ยมชมได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้แล้วในพื้นที่มอหินขาวนี้ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ของสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณผากล้วยไม้ที่มีระบบนิเวศวิทยาและพันธุ์พืชที่หลากหลายควรค่าแก่การเรียนรู้และอนุรักษ์ให้เกิดความยั่งยืนเป็นอย่างยิ่ง

2) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

มอหินขาวเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าภูแลค่านทิศเหนือ มีเนื้อที่กว่า 1,300 ไร่ อีกทั้งยังอยู่ไม่ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิมากนัก เพียง 40 กิโลเมตร สามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวก โดยเส้นทางการสัญจรเป็นทางลาดยางเชื่อมต่อกับเส้นทางลูกรังเข้าสู่หมู่บ้านวังคำแคนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวได้ และมีป้ายบอกเส้นทางไว้อำนวยความสะดวกตลอดเส้นทางการเดินทาง

3) ความเปราะบางของสิ่งแวดล้อม

จากทำเลที่ตั้งของมอหินขาวที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและอยู่ในระหว่างการดำเนินการเพื่อผนวกพื้นที่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา จึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการอนุรักษ์ ป้องการ และควบคุมการเข้าไปใช้พื้นที่เปราะบางในบริเวณมอหินขาวที่อาจจะได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ง่าย ด้วยมาตรการทางกฎหมาย อาทิเช่น พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติและพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ

4) ความนิยม

มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นและได้รับความสนใจในการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชัยภูมิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากถูกใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ ทำให้มอหินขาวเป็นที่รู้จักมากขึ้น และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รักการผจญภัย รวมไปถึงการถ่ายทำสารคดีและรายการนำเที่ยวต่างๆ ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวนี้ได้อย่างมาก

5) ความปลอดภัย

การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวนี้ถือได้ว่ามีความปลอดภัยค่อนข้างสูง แม้ว่าจะมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ แต่ก็ได้มีการจัดทำป้ายเตือนและป้ายบอกเส้นทางไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ยังขาดการดูแลความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของทางอุทยานแห่งชาติภูแลนคา เนื่องจากความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในพื้นที่

ตารางที่ 5: การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความสำคัญ

ค่าความสำคัญด้าน		ค่าคะแนนเต็ม	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1. กายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
1.1	ที่ตั้งของมอหินขาว	25	21.5
1.2	การเข้าถึงของมอหินขาว	25	19
รวมคะแนน		50	40.5
2. คุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
2.1	คุณค่าทางเอกลักษณ์ของมอหินขาว	10	9.8
2.2	คุณค่าทางความสมบูรณ์ของมอหินขาว	10	8.8
2.3	คุณค่าทางสังคมของมอหินขาว	10	7.8
2.4	คุณค่าทางวิชาการและการศึกษาของมอหินขาว	10	8.8
2.5	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของมอหินขาว	10	8.8
รวมคะแนน		50	44

ค่าความสำคัญด้าน		ค่าคะแนน เต็ม	ค่าคะแนน เฉลี่ย
3. ความนิยมของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
3.1	ความมีชื่อเสียงของมอหินขาว	20	15.2
3.2	ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว	15	9.9
3.3	ภาพลักษณ์ของมอหินขาว	15	12.9
รวมคะแนน		50	38
4. ความปลอดภัยของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
4.1	การให้ข้อมูลด้านความปลอดภัยของมอหินขาว	20	13.2
4.2	การป้องกันการขึ้นราคาค่าบริการของมอหินขาว	15	9.6
4.3	การดูแลด้านความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของมอหินขาว	15	11.7
รวมคะแนน		50	34.5
5. ความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
5.1	การป้องกันพื้นที่เปราะบางของมอหินขาว	20	16.4
5.2	การควบคุมเข้าไปใช้พื้นที่เปราะบางของมอหินขาว	15	11.4
5.3	มาตรการทางกฎหมายในพื้นที่เปราะบางของมอหินขาว	15	11.1
รวมคะแนน		50	38.9
รวมคะแนนทั้งหมด		250	195.9

นอกจากนี้แล้วยังได้มีการประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อทราบประเด็นสำคัญสำหรับการป้องกันความเสื่อมโทรมที่อาจเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวนั้นมีความเสื่อมโทรมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวนี้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาในระดับเริ่มต้น กอปรกับการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้มากนัก จึงยังไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อพื้นที่แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ ผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวในมอหินขาวที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น การจัดการด้านขีดความสามารถในการรองรับ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของมอหินขาว และการบริหารจัดการมอหินขาว (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6: การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความเสื่อมโทรม

ค่าความเสื่อมโทรมด้าน		ค่าคะแนนเต็ม	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1. ขีดความสามารถรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
1.1	พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวของมอหินขาว	15	8.4
1.2	การวางแผนใช้พื้นที่ในมอหินขาว	15	8.7
1.3	ความเปราะบางของพื้นที่ในมอหินขาว	10	6.4
1.4	สิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่ในมอหินขาว	10	6.2
รวมคะแนน		50	21.3
2. การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
2.1	การจัดการคุณภาพอากาศของมอหินขาว	10	5
2.2	การจัดการคุณภาพเสียงของมอหินขาว	10	5
2.3	การจัดการคุณภาพขยะมูลฝอยของมอหินขาว	15	7.5
2.4	การจัดการคุณภาพน้ำของมอหินขาว	15	7.8
รวมคะแนน		50	20.3
3. ผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
3.1	การมีส่วนร่วมด้านรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชุมชนได้รับจากมอหินขาว	20	10.8
3.2	การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาและบริหารจัดการของชุมชนในมอหินขาว	15	7.5
3.3	การช่วยอนุรักษ์มอหินขาวของชุมชน	15	7.5
รวมคะแนน		50	25.8
4. ความสามารถในการพึ่งตนเองของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
4.1	ความคุ้มค่าของการเที่ยวชมมอหินขาว	20	11.6
4.2	การจัดเก็บรายได้ของมอหินขาว	15	7.5
4.3	การเลี้ยงตัวเองได้ของมอหินขาว	15	8.1
รวมคะแนน		50	27.2

ค่าความเสื่อมโทรมด้าน		ค่าคะแนน เต็ม	ค่าคะแนน เฉลี่ย
5. การบริหารจัดการของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว			
5.1	การบริหารจัดการด้านการใช้มอหินขาว	10	5
5.2	การบริหารจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของมอหินขาว	10	5
5.3	การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยของมอหินขาว	10	5
5.4	การบริหารจัดการด้านบุคลากรและงบประมาณของมอหินขาว	10	5.4
5.5	การบริหารจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกของมอหินขาว	10	6
รวมคะแนน		50	16.4
รวมคะแนนทั้งหมด		250	134.4

3. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

ในหมู่บ้านวังคำแคนนั้นได้มีการรวมชาวบ้านจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวซึ่งเกิดจากการรวมตัวของนายเจริญ เจสันเทียะ ผู้ใหญ่บ้านวังคำแคนร่วมกับชาวบ้านวังคำแคนในการจัดตั้งกองทุนท่องเที่ยวมอหินขาวขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวมอหินขาว โดยมีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 41 คน และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มท่องเที่ยวและหน้าที่ความรับผิดชอบฝ่ายต่างๆ ดังนี้

- 1) ประธานกรรมการ
- 2) รองประธานกรรมการ
- 3) เภรัญญิก
- 4) เลขานุการ
- 5) กลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยว 7 กลุ่ม ได้แก่
 - กลุ่มประชาสัมพันธ์
 - กลุ่มที่พัก
 - กลุ่มอาหาร
 - กลุ่มการแสดง
 - กลุ่มนำเที่ยว
 - กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า
 - กลุ่มรักษาความปลอดภัย

รูปภาพที่ 21 สมาชิกกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว

แม้ว่าจะมีการจัดตั้งกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว ตลอดจนการกำหนดโครงสร้างองค์กร และหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน แต่จากการสัมภาษณ์ชุมชนและการศึกษาภาคสนามกลับพบว่าการดำเนินงานจริงนั้นจะกระจุกตัวอยู่ที่กรรมการบางท่านเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถ ความรู้ ความเข้าใจ และความสะดวกในการบริการการท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป เช่น ความสามารถในการนำเที่ยว และความสะดวกในการให้นักท่องเที่ยวพักร่วมกับสมาชิกในครอบครัวแบบโฮมสเตย์

รูปภาพที่ 22 มัคคุเทศก์นำเที่ยวมอหินขาว

แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวนี้ก็ถือได้ว่าเป็นกลุ่มการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างมีความเข้มแข็ง สมัคสมานสามัคคี แม้ว่ายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถ่องแท้ แต่ก็มีโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างมาก

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวจังหวัดชัยภูมิ” นี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวอันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับการตอบแบบประเมินร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาว จำนวน 16 ท่าน จาก 12 หน่วยงาน และการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวจำนวน 9 ท่าน และแบบสอบถามสำหรับชุมชนท้องถิ่นจำนวน 83 ชุด ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ การพักผ่อนหย่อนใจ และการอนุรักษ์ รวมกว่า 56 แห่ง ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวมอหินขาวนั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าภูแลนคาด้านทิศเหนือ ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 1,300 ไร่ ซึ่งอยู่ในระหว่างการเตรียมผนวกพื้นที่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา โดยพื้นที่มอหินขาวทั้งหมดนั้นประกอบด้วย พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร พื้นที่ป่าอนุรักษ์ธรรมชาติที่ยังเหลืออยู่และมีความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ต้องฟื้นฟู พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่แปลงปลูกป่าของโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 แปลงปลูกป่า FPT.83-41 พื้นที่แปลงปลูกป่าของสวนป่า พื้นที่ที่ได้มีการแก้ไขปัญหาภัยกับราษฎรแล้ว และพื้นที่ที่มีการขอใช้ประโยชน์

เส้นทางเข้าสู่มอหินขาวนั้นจะต้องใช้เส้นทางหมู่บ้านวังคำแคณเพียงเส้นทางเดียว โดยมีระยะทางจากตัวจังหวัดชัยภูมিরวม 40 กิโลเมตร เป็นทางลาดยางประมาณ 30 กิโลเมตร ทางลูกรัง 6.5 กิโลเมตร และทางลูกรังสำหรับชนพีชไร่ 3.5 กิโลเมตร ซึ่งสามารถเดินทางเข้าสู่มอหินขาวได้อย่างสะดวกสบาย แต่อาจจะเป็นอุปสรรคเล็กน้อยในการเดินทางในฤดูฝน

ลักษณะภูมิประเทศบริเวณมอหินขาวเป็นหน้าผาชัน วางตัวอยู่ในแนวทิศเกือบเหนือ-ใต้ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 840 เมตร บริเวณมอหินขาวนี้มีลักษณะทางธรณีวิทยาที่โดดเด่น โดยมีอายุอยู่ในช่วงจูแรสสิกถึงครีเทเชียส (อายุประมาณ 195-65 ล้านปี) มอหินขาวนี้มีความทนทานต่อการผุพังที่แตกต่างกันจนทำให้เกิดการกัดเซาะจนกลายเป็นแท่นหินโดดเด่นๆ ที่มีขนาด และรูปร่างที่แตกต่างกันออกไป

ทรัพยากรป่าไม้และพันธุ์พืชในบริเวณมอหินขาวเป็นป่าผลัดใบ พืชส่วนใหญ่ออกดอกและติดผลในช่วงปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูหนาว มีพันธุ์พืชจำนวนมากกว่า 129 ชนิด เช่น กลุ่มกล้วยไม้ชนิดต่างๆ กลุ่มกระเจียวหรือเปราะป่า กลุ่มพืชกินแมลง กลุ่มพืชตามลานหิน กลุ่มพืชริมห้วย และกลุ่มพืชที่มีการใช้ประโยชน์จากคนท้องถิ่น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณมอหินขาว แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ กลุ่มหินและจุดชมวิว โดยกลุ่มหินประกอบด้วย กลุ่มหินที่ 1 แทนหินและเสาหิน 5 ต้น มีความสูงจากผิวดินประมาณ 12 เมตร กลุ่มหินที่ 2 กลุ่มหินลักษณะแปลกตาที่กระจุกกระจายอยู่ทั่วพื้นที่จำนวนมาก และกลุ่มหินที่ 3 ผากล้วยไม้ ส่วนจุดชมวิวของมอหินขาวอยู่ที่บริเวณผาห้วยนา ซึ่งเป็นจุดสูงสุดในบริเวณมอหินขาว มีความสูงประมาณ 905 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับมอหินขาวในรัศมีทางเดินทางภายในระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร ได้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย มอหินขาว เขื่อนลำปะทาว และน้ำตกคาดโดน
- 2) กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย มอหินขาว เขื่อนลำปะทาว วัดป่าสุคะโต สุสานหินโบราณ วัดพระธาตุเกตแก้วจันทมณี
- 3) กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย กู่แดง หมู่บ้านทอผ้าไหม ศาลเจ้าพ่อพญาแล ปรากฏภู และโบสถ์บ้านกุดโง้ง
- 4) กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย น้ำตกคาดฟ้า วัดศิลาอาสน์ ภูพระ ระหัดวิดน้ำบ้านนาไก่เขา และหมู่บ้านไหมเฉลิมพระเกียรติ
- 5) กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วย วัดผาแก้ง อุทยานแห่งชาติภูแลนคา ท่องเที่ยวเชิงเกษตรลำน้อย น้ำตกผาเอียง และวัดสระหงส์

2. ผลการศึกษาภาคสนาม

2.1 ผลการศึกษาด้วยแบบสอบถามความพร้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านวังคำแคน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงร้อยละ 56.63 และเป็นชายร้อยละ 40.96 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 44.58 และอายุ 56 ปีขึ้นไป ร้อยละ 33.73 ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 85.54 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 83.13 จำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย จำนวน 4 คน และอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนบ้านวังคำแคนโดยเฉลี่ย 20 ปี

ความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมากที่สุด คือ การที่บริเวณโดยรอบหมู่บ้านมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและน่าสนใจ ในส่วนของความพร้อมทางการท่องเที่ยวด้านเส้นทางการเข้าถึงนั้น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวที่มีในชุมชนบ้านวังคำแคนนั้น ได้แก่ มีสาธารณูปโภคที่ครบครัน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก มีที่พักร่วมกับชาวบ้านหรือโฮมสเตย์ มีห้องน้ำ ห้องสุขาสาธารณะไว้บริการ มีพื้นที่สำหรับกางเต็นท์ มีจุดชมวิวที่

สวยงาม มีลานกลางแจ้งหรือเวทีกลางแจ้งไว้ประกอบกิจกรรม และมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือเส้นทางเดินป่า

กลุ่มตัวอย่างชาวบ้านวังคำแคนนั้นถือได้ว่ามีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดี แต่พบว่า ชาวบ้านวังคำแคนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเกี่ยวกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว และตลาดเป้าหมายหรือกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้และความเข้าใจในจุดเด่นหรือจุดขายของทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละแห่งที่อยู่ในบริเวณชุมชนบ้านวังคำแคนเป็นอย่างดี

นักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมที่เข้ามาในหมู่บ้านนั้นมีหลากหลายกลุ่ม อาทิเช่น หน่วยงานราชการ นักศึกษา ผู้สูงอายุหรือวัยเกษียณ นักธุรกิจ กลุ่มครอบครัว ชุมชนชาวดารา ทีมงานถ่ายทำภาพยนตร์ สารคดี หรือโฆษณา กลุ่มนักท่องเที่ยวจากบริษัททัวร์ แยกของหน่วยงานราชการและเอกชน และชาวต่างชาติ เช่น ชาวญี่ปุ่น สิงคโปร์ เยอรมัน เป็นต้น ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวของบ้านวังคำแคน คือ กลุ่มวัยกลางคน วัยรุ่น นักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย ผู้สูงอายุ และชาวต่างชาติ

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนนั้นอาจรู้จักแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสื่อหนังสือท่องเที่ยว อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ และการบอกเล่าแบบปากต่อปาก ส่วนชุมชนเองก็ได้มีการแนะนำประชาสัมพันธ์ และโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักโดยผ่านพื้นที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ การให้สัมภาษณ์หรือการบรรยายข้อมูลการท่องเที่ยวในหมู่บ้านให้กับบุคคลภายนอก การประชาสัมพันธ์ผ่านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เมื่อมีการออกร้านแสดงสินค้า แต่ในส่วนของกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวยังมิได้มีการดำเนินการใดๆ

ส่วนกระบวนการติดต่อและให้บริการนักท่องเที่ยวนั้น จะเป็นการติดต่อนัดหมายทางโทรศัพท์ ล่วงหน้าผ่านทางผู้ใหญ่บ้านเจริญ เจสันเทียะ นางแหม่ม หนองสระ หรือองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วหลังจากนั้นจึงจะแจ้งและการกระจายงานไปยังสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ นักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่มอหินขาวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวในหมู่บ้านวังคำแคนได้หลากหลาย อาทิเช่น

- ค่าบริการสำหรับที่พัก 1 คืน และ อาหาร 2 มื้อ ราคา 300 บาท ต่อคนต่อคืน
- ค่ารถนำเที่ยวจากหมู่บ้านไปยังมอหินขาว ผากกล้วยไม้ และจุดชมวิว ไม้จำกัดเวลา ราคา 500-600 บาท
- ค่ามัคคุเทศก์ ราคา 150 บาทต่อวัน

- ค่าอุปกรณ์ก่อกองไฟชุดเล็ก ราคา 300 บาท ชุดใหญ่ 500 บาท
- ค่าเดินท่อและชุดที่นอน ราคา 200 บาท
- ค่ายารักษาความปลอดภัย ราคา 200 บาทต่อคนต่อคืน

กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า จุดแข็งของมอหินขาว คือความแปลกและไม่มีใครเหมือน แต่มีจุดอ่อน คือขาดการพัฒนา เช่น ถนน ป้าย ห้องน้ำ ฝุ่นควันจากการเดินทาง และความไม่สะดวกในการใช้เส้นทางที่สั้น ชื้นแฉะในฤดูฝน ในขณะที่โอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านวังคำแคนและมอหินขาว คือ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาว แต่ก็ยังมีอุปสรรคจากการเปลี่ยนแปลงการครอบครองพื้นที่จากการชุมชนสู่หน่วยงานภาครัฐ ทำให้เกิดปัญหาระหว่างชุมชนและภาครัฐขึ้น

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามอหินขาวนั้นมีความพร้อมอย่างมากทั้งจากความน่าสนใจของทรัพยากรท่องเที่ยว เส้นทางเดินทางจากตัวเมืองสู่หมู่บ้านที่ค่อนข้างสะดวก และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไว้รองรับการท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยว ที่พัก สถานที่กางเต็นท์ เป็นต้น ที่มีค่อนข้างอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเห็นว่าควรที่จะมีการพัฒนาและก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เช่น การทำถนนลาดยาง การสร้างบ้านพักรับรอง และห้องน้ำ

การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นว่า ประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านวังคำแคน คือ การมีรายได้เสริม มีความรู้เพิ่มขึ้น เกิดความสามัคคีกัน การสร้างความรู้ให้กับนักท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนความคิด และการนำความเจริญเข้ามาสู่หมู่บ้าน ในขณะที่ปัญหาของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านวังคำแคน คือ การขโมยกล้วยไม้ป่า แต่ชุมชนก็ไม่สามารถแก้ปัญหาและป้องกันผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นได้

2.3 ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่มเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับการประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาว

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ถือได้ว่ามีศักยภาพสูงจากความแปลกใหม่ของแหล่งท่องเที่ยว เริ่มเป็นที่รู้จักและกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากหลังจากการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาคแรก เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2549 และการถ่ายสารคดีและรายการการท่องเที่ยวต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

นอกจากความโดดเด่นของกลุ่มหินในบริเวณมอหินขาวแล้วนั้น ในพื้นที่มอหินขาวยังมีจุดชมวิวและทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และแหล่ง

ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ ของจังหวัดได้อีก ซึ่งจะส่งผลให้มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถไปเยี่ยมเยือนได้ตลอดทั้งปี

แต่ทั้งนี้ มอหินขาวก็ยังคงขาดความพร้อมในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการวางแผนพัฒนาได้ อันเนื่องมาจากปัญหาความชัดเจนในเรื่องผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่และแนวทางการปฏิบัติที่จะสามารถทำได้

ผลกระทบของการพัฒนาต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

ในปัจจุบัน ยังมีได้มีการคำนึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาวมากนัก เนื่องจากยังไม่สามารถทำการพัฒนาพื้นที่ได้

ผลกระทบของธุรกิจท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

ขณะนี้มอหินขาวยังคงขาดความพร้อมในหลายด้าน ทำให้ไม่ได้มีการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวจนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดของมอหินขาว

ในปัจจุบันนี้ มอหินขาวยังคงขาดความพร้อมเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการรองรับการท่องเที่ยวและความชัดเจนในเรื่องอำนาจการดูแลพื้นที่ ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้ดำเนินการส่งเสริมการตลาดให้กับมอหินขาวโดยเฉพาะ มีเพียงการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ตามแผนนโยบายการท่องเที่ยว 3 ฤดู ของจังหวัดชัยภูมิ เท่านั้น

การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในมอหินขาว

ชุมชนบ้านวังคำแคนให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาว หากได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ยังกังวลถึงเรื่องความชัดเจนของพื้นที่ ความเป็นเจ้าของ ผู้ดูแลรับผิดชอบ และกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ที่จะส่งผลให้ไม่สามารถทำการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากนัก

ความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวและจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

ชุมชนท้องถิ่นได้รับการฝึกอบรมและสร้างความรู้ความเข้าใจจากหน่วยงานภาครัฐบ้าง เช่น โครงการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวนั้นอยู่ในระดับมาก จากคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว ความเปราะบางของสิ่งแวดล้อม ความนิยม และความปลอดภัยตามลำดับ ในขณะที่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวอยู่ในระดับปานกลาง จากการที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวนี้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาในระดับเริ่มต้น และการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาดต่างๆ ได้มากนัก

3. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

ชาวบ้านวังคำแคนได้มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวขึ้น โดยมีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 41 คน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มท่องเที่ยวและหน้าที่ความรับผิดชอบฝ่ายต่างๆ คือ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เภรัญญิก เลขานุการ และกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยว 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชาสัมพันธ์ กลุ่มที่พัก กลุ่มอาหาร กลุ่มการแสดง กลุ่มนำเที่ยว กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า และกลุ่มรักษาความปลอดภัย

แต่ในการดำเนินงานจริงนั้นจะกระจุกตัวอยู่ที่กรรมการบางท่านเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถ ความรู้ความเข้าใจ และความสะดวกในการบริการการท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป เช่น ความสามารถในการนำเที่ยว และความสะดวกในการให้นักท่องเที่ยวพักร่วมกับสมาชิกในครอบครัวแบบโฮมสเตย์

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 การดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวนั้นมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวค่อนข้างสูงจากเอกลักษณ์และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่มอหินขาวนี้ อีกทั้งยังได้รับโอกาสจากการที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมไปถึงกระแสความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น ในส่วนของชุมชนท้องถิ่นเองก็มีความเข้มแข็งและพร้อมในการให้ความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาวให้เกิดความยั่งยืน โดยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ปัญหาหลัก ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการครอบครองพื้นที่

จากการที่พื้นที่มอหินขาวกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการเพื่อผนวกพื้นที่มอหินขาวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ส่งผลให้ชุมชนบ้านวังคำแคนและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ได้รับผลกระทบในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังต่อไปนี้

- การเปลี่ยนแปลงการครอบครองพื้นที่จากชุมชนสู่หน่วยงานภาครัฐทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องสิทธิการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนขึ้น
- การขาดความชัดเจนเกี่ยวกับผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่
- การขาดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจน ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการร่างแผนแม่บทโดยอุทยานแห่งชาติภูแลนคาเพื่อเสนอต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- การขาดความชัดเจนในเรื่องของผู้ได้รับผลประโยชน์ การกระจายรายได้ ในกรณีที่ได้รับ การสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่จากหน่วยงานของภาครัฐ
- หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องไม่สามารถวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้
- การขาดความเข้าใจในแนวเขตพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์และพื้นที่ที่สามารถดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวได้

2) ปัญหาเกี่ยวกับการประสานงาน

ถึงแม้ว่ามอหินขาวจะได้รับความสนใจในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลากหลายองค์กร แต่ก็ยังปัญหาในการดำเนินงานโดยปราศจากการประสานงานกัน ดังนี้

- การขาดเจ้าภาพในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่มอหินขาว ซึ่งจะเห็นได้จากการสนทนากลุ่มครั้งนี้เป็นการร่วมสนทนาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาวเป็นครั้งแรก
- การขาดความร่วมมือจากอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่มอหินขาวนี้ จากการเป็นผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบพื้นที่มอหินขาวโดยตรง ในการร่วมกันสนทนา ระดมความคิด และวางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
- การขาดการประสานงานระหว่างอุทยานแห่งชาติทั้งสองแห่ง คือ อุทยานแห่งชาติภูแลนคา และอุทยานแห่งชาติตาดโตน แม้จะมีพื้นที่เชื่อมต่อกัน ซึ่งสามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันได้ ทำให้ไม่มีการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน
- การดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานต่างๆ เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ โดยแต่ละหน่วยงานจะมีแผนการดำเนินงานเฉพาะหน่วยงานนั้นๆ มิได้มีการประสานความร่วมมือหรือร่วมกันในการกำหนดแผนงานแต่อย่างใด
- การพัฒนาต่างๆที่เคยเกิดขึ้นเป็นแบบก้าวกระโดด และไร้ทิศทาง ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และแต่ละหน่วยงานมีแผนการส่งเสริม

การท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ขาดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ส่งผลให้เกิดการทำงานแบบต่างคนต่างทำ และไม่ต่อเนื่อง

- การขาดความร่วมมือและการประสานงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- การขาดการเจรจา ประสานงาน และทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และแนวทางการพัฒนาพื้นที่และการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ อาทิเช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวเขตพื้นที่ที่จะอยู่ในความดูแลของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการผนวกพื้นที่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา และแนวปฏิบัติที่สามารถทำได้ในเขตพื้นที่ควบคุมตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ

3) ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า แม้ว่าในปัจจุบันมอหินขาวจะได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ในหลาย ๆ ด้านแล้วนั้น ก็ยังคงต้องคำนึงถึงปัญหาเกี่ยวกับหลักการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

- แม้ว่าสมาชิกชุมชนจะมีความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดี แต่กลับพบว่ายังขาดความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และตลาดเป้าหมายหรือกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เช่น ความต้องการในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มทั้งที่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มนั้นมีความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกันออกไป คณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาวยังขาดความเข้าใจในการคัดเลือกนักท่องเที่ยวเป้าหมายและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวมอหินขาว นอกจากนี้แล้วชุมชนท้องถิ่นยังมีความคาดหวังในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและการได้รับจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาความเจริญในหมู่บ้านเป็นหลัก
- การพัฒนาที่ขัดกับหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การมุ่งเน้นการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม จนกลายเป็นการทำลายเอกลักษณ์ของพื้นที่และละเลยกลุ่มเป้าหมายหลัก เช่น การตัดถนนตรงสู่จุดชมวิว ทำให้เส้นทางกรท่องเที่ยวที่มีชาควความน่าสนใจ เป็นต้น

- การขาดการวางแผนและประเมินผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว การปรับพื้นที่ หรือการแต่งเติมให้เกิดความสวยงาม แต่ไม่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น
- ความเข้าใจที่ผิดของชุมชนท้องถิ่นว่าความเจริญคือสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ

รูปภาพที่ 23 สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มอหินขาว

4) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาวที่ผ่านมา นั้น ยังพบว่า

- หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาพัฒนาพื้นที่มอหินขาวนั้น มีการดำเนินงานเป็นแบบบนลงล่างหรือการสั่งการ ซึ่งยังไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงานเท่าที่ควร
- การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวยังกระจุกตัวเฉพาะคณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว มิได้มีการกระจายสู่สมาชิกชุมชนอย่างทั่วถึง ทำให้ขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาวมีความเหมาะสมและเกิดความยั่งยืน อันจะนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จึงควรมีแนวทางหลักสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
 - 1) การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันระหว่างอุทยานแห่งชาติภูแลนคาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการดำเนินการผนวกพื้นที่มอหินขาวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา
 - 2) การกำหนดแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่และการท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนโดยอุทยานแห่งชาติภูแลนคา เพื่อเป็นทิศทางและกรอบการดำเนินงานให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ ที่สนใจจะเข้ามาพัฒนาพื้นที่มอหินขาวเพื่อให้เกิดความถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของอุทยานแห่งชาติภูแลนคาและนำมาซึ่งการป้องกันผลกระทบทางด้านลบจากการพัฒนาที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมของมอหินขาวในอนาคตได้ อีกทั้งยังเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาสำหรับผู้ประกอบการภาคเอกชนที่สนใจลงทุนในพื้นที่มอหินขาวในอนาคตด้วย
 - 3) การกำหนดให้มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาว ซึ่งสามารถคัดเลือกได้จากหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือจากการก่อตั้งองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงขึ้นใหม่
 - 4) การจัดให้มีการประชุมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันวางแผน กำหนดทิศทาง จัดสรรงบประมาณ การดำเนินการ และการประเมินผลด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแผนแม่บทการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้
 - 5) การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

2.1 แนวทางด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

- 1) มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการวางแผนที่ครอบคลุมและรอบด้าน โดยคำนึงถึงการประสานความร่วมมือกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเป็นหลัก ตลอดจนการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ
- 2) คำนึงถึงการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากประเภท จุดเด่น คุณค่า และเอกลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว เพื่อให้สามารถตอบสนอง

ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อหรือก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในพื้นที่

3) สร้างความเข้าใจในจุดเด่นหรือจุดขายจุดขาย และภาพลักษณ์หรือธีม (Theme) ของการท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

4) แบ่งเขตพื้นที่ (Zoning) การใช้ประโยชน์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว โดยแบ่งออกเป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติภูแลนคาซึ่งอยู่ภายใต้การคุ้มครองและดูแลตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และพื้นที่นอกเขตอุทยานที่สามารถดำเนินการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้จะต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ

5) ทำการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่เพื่อการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อไป

6) วางแผนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว อันได้แก่ เส้นทางทางเข้าถึง ป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว คู่มือการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น การบริการที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม โดยต้องมีการออกแบบที่กลมกลืนกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว มีความปลอดภัย และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

7) สร้างและเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับทรัพยากรท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น

8) ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่ครบถ้วนและเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว การเดินทาง กิจกรรม ค่าใช้จ่าย และความปลอดภัยต่างๆ ตามข้อเท็จจริง

2.2 แนวทางด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

1) วางแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในแต่ละเขตพื้นที่เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อป้องกันผลกระทบทางด้านลบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

2) ดำเนินการตามแผนงานการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแต่ละเขตพื้นที่อย่างเคร่งครัด

3) กำหนดให้มีแนวเขตพื้นที่ป้องกัน (Buffer Zone) ที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการพัฒนาที่อาจลุกล้ำเข้าไปในเขตพื้นที่อนุรักษ์

4) นำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากแต่ละเขตพื้นที่อย่างจริงจัง โดยการใช้ประโยชน์นั้นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

5) กำหนดมาตรการในการป้องกันการเกิดมลภาวะและการจัดการขยะมูลฝอยที่อาจเกิดจากการพัฒนาทางการท่องเที่ยว

6) ให้มีการศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต

2.3 แนวทางด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว

- 1) การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้มีการดำเนินการหรือการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว อันได้แก่ ธุรกิจการขนส่ง ที่พักแรม อาหารและเครื่องดื่ม การนำเที่ยว และการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก
- 2) เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน
- 3) สนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนท้องถิ่นทั้งทางด้านงบประมาณและการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการที่เหมาะสมและยั่งยืน
- 4) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย เพื่อการบริการการท่องเที่ยวที่มีตัวเลือกหลากหลายและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายในทิศทางที่ยั่งยืน
- 5) กระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและเหมาะสม
- 6) กำหนดทิศทางสำหรับการดำเนินธุรกิจที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น
- 7) จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบผลกระทบจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น

2.4 แนวทางด้านการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว

- 1) การสร้างจุดขายและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวที่สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งการวางแผนการตลาดและการดำเนินการที่เหมาะสมและยั่งยืน
- 2) มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของมอหินขาว ที่ถูกต้อง ครบถ้วน และแพร่หลายมากที่สุด
- 3) สร้างความเข้าใจในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ถูกต้องให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น เพื่อป้องกันการดำเนินงานและความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
- 4) กำหนดและคัดเลือกตลาดเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ตรงกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ผ่านทางการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ลักษณะกิจกรรมที่เสนอ ตลอดจนการให้ข้อมูล ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลของชุมชนท้องถิ่นเอง

5) วางแผนการตลาดและการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับตลาดเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ตรงจุด และการลดความคาดหวังที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความพึงพอใจในกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีในแหล่งท่องเที่ยว

6) จัดเก็บข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว มอหินขาวตลอดทั้งปี เพื่อทราบถึงอุปสงค์และอุปทานทางการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลและเกณฑ์ในการวางแผนพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อไป อาทิเช่น ฤดูกาลท่องเที่ยว ประเภทของนักท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม ระยะเวลาการท่องเที่ยว ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจ ค่าใช้จ่ายทางการท่องเที่ยว และปัญหาและข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว เป็นต้น

7) เพิ่มช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูล โฆษณาประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวที่หลากหลายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต

8) สร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวอื่น เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ ตลอดจนการร่วมกันเสนอบริการการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน หลากหลาย และมีทิศทางที่สอดคล้องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน

2.5 แนวทางด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

1) สร้างความรู้สึกถึงการร่วมกันเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือและจิตสำนึกในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น

2) เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในมอหินขาวอย่างเต็มที่ ทั้งในขั้นตอนการวางแผนและการดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว อันได้แก่ โอกาสในการประกอบอาชีพ รายได้จาก การขายและบริการการท่องเที่ยว ผลประโยชน์จากการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและการสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

4) สนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินงานและการให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่น

2.6 แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

1) จัดให้มีการฝึกอบรมและให้ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความยั่งยืนสำหรับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยการประสานขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานทางการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียง

2) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงคุณค่าและการอนุรักษ์คุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวผ่านทางกิจกรรมการท่องเที่ยว การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว

3) ให้ความรู้และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่า การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
2. การศึกษาการจัดตั้ง รูปแบบองค์กร และบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ สำหรับองค์กรที่มีหน้าที่ในการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาวโดยตรง
3. การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนบ้านวังคำ แคนและชุมชนอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2547. **ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ**. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: อัสชา.
- ดร.ชนี เอมพันธ์, สุทัศน์ วรรณะเลิศ, & เรณูภา รัชโน. (2547). **คู่มือการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS)**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.
- Blogth.Com. (2006). "มอหินขาว" ชัยภูมิ...สโตนเฮนจ์ เมืองไทย. ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2549, จาก <http://www.blogth.com/blog/Colum/Travel/1200.html> 2006-02-02
- นำชัย ทนผล และคณะ. (2543). **รายงานผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ปาริชาติ ประเสริฐเทียนชัย และคณะ. (2547). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาน้อย-เขาประดู่ ตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2549). "มอหินขาว" ชัยภูมิ...สโตนเฮนจ์ เมืองไทย. ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2549, จาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9490000010305>
- ยศ สันตสมบัติ และคณะ. (2544). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากร**. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- พจนนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- ลลิตีก ฤทธิเนติกุล และคณะ. (2547). **รายงานการวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านห้วยน้ำริน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- วันชัย อัครทวีทอง. (2549). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บ้านวังคำแคน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์ และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2550). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืนมอหินขาว.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2540). คู่มือพัฒนาและออกแบบ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2543). รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ. แอล.ที.เพรส จำกัด.
- ศตใส สว่างไทรก และคณะ. (2548). รายงานการวิจัย โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหา รูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของพื้นที่ป่าดงนาทาม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานสนับสนุนการวิจัย.
- สินธุ์ สโรบล. (บรรณาธิการ). (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์ พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่: วนิดา เพรส.
- สุชิน ศิลธรรม. (2547). รายงานการวิจัยโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านเกาะปากจั่น ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ. (2549). แนวทางการปฏิบัตินโยบายปี 2549. กันยายน 15 กันยายน 2549. จาก <http://www.chaiyaphum.go.th/newfile/vision.pdf>
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2546). เอกสารชุดฝึกอบรม ทางไกล หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. [ม.ป.พ.].
- หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ. (ม.ป.ป.). มอหินขาว. ชัยภูมิ: ไทยเสรีการพิมพ์.
- Fennell, David A. (1963). *Ecotourism Programme Planning*. United Kingdom: Cromwell Press, Trowbridge.
- Hall, C. Michael. & Lew, Alan A. (1998). *Sustainable Tourism*. The United States of America: Addison Wesley Longman, New York.

- The Global Development Research Center. (2006). **Sustainable Tourism**. Accessed 15th September 2006, from <http://www.gdrc.org/heritage/index.html>
- The Global Development Research Center. (2006). **Ecotourism**. Accessed 15th September 2006, from <http://www.gdrc.org/uem/eco-tour/eco-tour.html>
- Wood, Megan Epler. (2002). **Ecotourism: Principles, Practices & Policies for Sustainability**. UNEP.
- World Tourism Organization. (2006). **Concepts & Definitions**. Accessed 15th September 2006, from http://www.world-tourism.org/frameset/frame_sustainable.html

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนบ้านวังคำแคน

การอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนบ้านวังคำแคน เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

การจัดการอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนบ้านวังคำแคนเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2552 ประกอบด้วย

- หัวข้อที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- หัวข้อที่ 2 การท่องเที่ยวท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์
- หัวข้อที่ 3 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- หัวข้อที่ 4 การกำหนดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เข้าร่วมสหภาพกลุ่ม

รายนามผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ
วันที่ 10 กันยายน 2551 เวลา 09.00-12.00 น.

ณ ห้องปฏิบัติราชการผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ชั้น 2 ศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ

หน่วยงาน	ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม
1	องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ นายสุริยน ภูมิรัตนประพิณ (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ) นายอัศวิน จินตวร (เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ)
2	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดชัยภูมิ นายวันชัย อัครทวีทอง (เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ)
3	สำนักงาน ททท. สำนักงานนครราชสีมา นายอรรถพล วรรณกิจ (ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงานนครราชสีมา)
4	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยภูมิ นายสันติ นิลหมื่นไวย (ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยภูมิ)
5	หอการค้าจังหวัดชัยภูมิ นายสมพร บุญเกิน (รองประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิฝ่ายการตลาด) นายอุดมศักดิ์ วิมลวรรณ (รองประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิฝ่ายการท่องเที่ยว)
6	ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น รศ. สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงศ์ (ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
7	อุทยานแห่งชาติตาดโตน นายนพดล นาชิน (หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาดโตน)
8	โครงการฟื้นฟูป่าภูแลนคา นายชัยวัฒน์ นิลพงษ์ (หัวหน้าโครงการฟื้นฟูป่าภูแลนคา)
9	ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร องค์การบริหารส่วน จังหวัดชัยภูมิ นายมานะชัย คังพิทักษ์ไพบุลย์ (ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลข่าวสาร อบจ.ชัยภูมิ)
10	ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ นายสุชาติ สบาย (ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ)

หน่วยงาน		ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม
11	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม	นางเลอลักษณ์ ยืนชีวิต (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม)
12	กลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว	นายเจริญ เจสันเทียะ นางจำนงค์ เนียมขุนทด นางแฉ่ม หนองสระ (คณะกรรมการกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว)

ภาคผนวก ค

สรุปลงสาระสำคัญจากการสนทนากลุ่ม

สรุปสาระสำคัญจากการสนทนากลุ่ม
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

วันที่ 10 กันยายน 2551

เวลา 09.00 - 12.00 น.

ณ ห้องปฏิบัติการการผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ

ประเด็นที่ 1 ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาว

จากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาวโดยตรง โดย นายถาวร พรหมมีชัย ผู้ว่าราชการจังหวัด ชัยภูมิ ได้มอบหมายให้ นายสุรียน ภูมิรัตนประพิณ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เป็นประธานในการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด 16 ท่าน จาก 12 หน่วยงาน พบว่า ในประเด็นแรกที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาวนั้น ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนะดังต่อไปนี้

นายวันชัย อัครทวิทอง ในนามของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ ได้นำเสนอว่า มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ถือได้ว่ามี ศักยภาพสูง ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ ยั่งยืนมอหินขาว จากความร่วมมือระหว่างสำนักงานจังหวัดชัยภูมิกับศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ศึกษาถึงข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ในทุกด้าน เช่น การศึกษาเส้นทางและรูปแบบการท่องเที่ยว การสำรวจข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยวด้าน ธรณีวิทยา การสำรวจสภาพพื้นที่สังคมพืช และความหลากหลายชนิดพันธุ์พืช เพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริเวณมอหินขาว การสำรวจข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยวด้าน สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวมอหินขาว แสดงให้เห็น ได้ว่า มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ ที่กำลังได้รับความสนใจ โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง หลังจากการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาคแรก เมื่อ วันที่ 10 มกราคม 2549 ที่ผ่านมา เป็นการสร้างความรู้จักและดึงความสนใจของผู้ที่ชม ภาพยนตร์ได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังได้มีการถ่ายทำสารคดีอีกหลายรายการทำให้มีผู้สนใจ เข้ามาชมมากขึ้น นำมาซึ่งความสนใจในการเข้ามาพัฒนาพื้นที่มอหินขาวของหลากหลาย หน่วยงาน

โดย นายหนพดล นาชิน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาดโตน ยังเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากความแปลกใหม่ของอ่างหินแล้ว ในบริเวณของมอหินขาวยังมีจุดชมวิวและทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงจุดเด่นทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติตาดโตนได้อย่างดียิ่ง

ในขณะที่ นายสุรียน ภูมิรัตนประพิณ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีความเห็นเพิ่มเติมว่า มอหินขาวนั้น สามารถที่จะเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ เช่น ป่าหินงาม ผ้าไหมบ้านเขว้า และน้ำตกตาดโตน

นอกจากการสนทนาเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาวแล้ว ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มยังได้กล่าวถึง นโยบาย ยุทธศาสตร์ และการสนับสนุนจากแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

นายหนพดล นาชิน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาดโตน เห็นว่า ในการพัฒนามอหินขาวนั้น ควรที่จะต้องคำนึงถึงวิธีการปฏิบัติที่จะบรรลุและถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีเจ้าหน้าที่และหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน ซึ่งจากการที่มีหลายหน่วยงานเข้าไปทำนั้น ทำให้เกิดการทำแบบต่างคนต่างมอง ซึ่งไม่เกิดเอกภาพ และจากการที่มอหินขาวได้มีการสำรวจและผนวกบริเวณมอหินขาวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคาแล้ว การดำเนินการทุกอย่างจึงอยู่ภายใต้กฎระเบียบและการควบคุมดูแลของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ซึ่งหลังจากอุทยานแห่งชาติภูแลนคาได้เข้าไปควบคุมแล้ว ได้มีการรายงานข้อมูลไปที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อให้มีการจัดส่งนักวิชาการ สถาปนิก และวิศวกรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ออกไปสำรวจเพื่อจัดทำแผนแม่บท ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการออกแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่ขัดกับธรรมชาติ เช่น ถนน ที่พัก ห้องน้ำ ทำให้ทราบแหล่งที่มาของงบประมาณ การวางแผนเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม การกระจายงานไปสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ทางจังหวัด ชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งทางด้านงบประมาณและการดำเนินการ

ซึ่งในทัศนะของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาดโตน ท่านเห็นว่า สิ่งแรกที่จะต้องดำเนินการคือ การกำหนดแผนแม่บทของอุทยานแห่งชาติภูแลนคาเป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อให้ทราบแนวคิดและทิศทาง หลังจากนั้นจะเป็นการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบแผน และจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือนักวิชาการหรือองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเรื่องการฟื้นฟู การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นนั้น หากไม่ได้มาจากการออกแบบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจจะทำให้การก่อสร้างต่างๆ ขัดกับภูมิทัศน์ และการพัฒนาขัดแย้งกับลักษณะของการท่องเที่ยว ทำให้อาจจะต้องทุบทิ้งในภายหลังได้ นอกจากนี้แล้วท่านยังเห็นว่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7

(นครราชสีมา) ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังต้องคำนึงถึงการวางแผนฟื้นฟู ป่าต้นน้ำซึ่งเป็นป่าเสื่อมโทรมเดิมด้วย

ในส่วนของอุทยานแห่งชาติตาคลีจะดำเนินการประสานงานกับอุทยานแห่งชาติภูแลนคาในการพัฒนาพื้นที่เขตผาห้วยนาคซึ่งอยู่ในเขตของอุทยานแห่งชาติตาคลีแต่ติดกับกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ซึ่งสามารถเดินทางเชื่อมโยงกันได้ โดยบริเวณผาห้วยนาคนี้มีความสวยงามมาก แต่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงพัฒนาจากปัญหาความรกร้างของพื้นที่ การขาดเจ้าหน้าที่และแผนงาน และขาดความพร้อมในการเปิดบริเวณนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ท่านจึงจะประสานไปยังหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูแลนคาในการดำเนินการต่อไป

นายสุรียน ภูมิรัตนประพิณ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ และ **นางเลอลักษณ์ ยืนชีวิต** นายองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม กล่าวว่า ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงมนั้นพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนามอหินขาวอย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้จะต้องรอความชัดเจนจากทางอุทยานแห่งชาติภูแลนคาซึ่งเป็นผู้ดูแลพื้นที่ก่อน เพื่อให้ไม่ขัดกับข้อกฎหมาย

โดย ในส่วนของ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงมนั้น **นางเลอลักษณ์ ยืนชีวิต** กล่าวว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงมมีงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก และไม่สามารถเป็นเจ้าภาพในการพัฒนาได้ แต่อย่างไรก็ตามก็พร้อมที่จะให้การสนับสนุน อย่างเต็มที่ และในส่วนของกลุ่มมอหินขาวเองก็มีความพร้อมที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

ซึ่ง **นายสุรียน ภูมิรัตนประพิณ** ยังได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อ

1. มีการออกแบบที่ถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ
2. ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของพื้นที่
3. ททท. ให้การสนับสนุน

แต่ ปัญหาที่สำคัญในขณะนี้คือ ยังไม่ได้รับการอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ ซึ่งก็คืออุทยานแห่งชาติภูแลนคา และผู้ได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนในการพัฒนาของ อบจ. ซึ่งอาจจะมีเพียงแค่อุทยานแห่งชาติภูแลนคาเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมสถานที่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเสนอแนะว่า หากต้องการที่จะพัฒนาอย่างจริงจัง จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากทางชุมชนท้องถิ่นด้วย เช่น การห้ามนำวัวเข้ามาในเขตป่ากล้วยไม้ที่ลานหินล้านปี เป็นต้น เพื่อเป็นการรักษาระบบนิเวศ และส่งเสริมให้ชาวบ้านหวงแหนต้นไม้หรือพันธุ์ไม้ ให้เกิดความร่วมมือกันในการรักษาพื้นที่ อย่างไรก็ตาม นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ยังได้ยืนยันว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิพร้อมที่จะให้

การสนับสนุนในการพัฒนามอหินขาวทุกด้านหากได้รับความร่วมมือจากอุทยานแห่งชาติภูแลนคา

ทางด้าน นายอรรถพล วรรณกิจ ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงาน นครราชสีมา ยังได้กล่าวถึงการวางแผนหรือการดำเนินการพัฒนามอหินขาวว่า ททท. ยังไม่เคยได้รับการประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนามอหินขาวจากหน่วยงานใด ไม่ว่าจะเป็น จากหน่วยงานของจังหวัดชัยภูมิหรือสถาบันการศึกษาที่เข้าไปทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ และจากหน้าที่ของ ททท. คือ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว แต่เมื่อแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความพร้อม ดังนั้น ททท. จึงสามารถทำได้แค่เพียงการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงของพื้นที่มอหินขาว ซึ่งได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเดินทาง สิ่งที่น่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยว และข้อจำกัดด้านต่างๆ ในการท่องเที่ยวในมอหินขาว สำหรับการส่งเสริมการตลาดหรือการประชาสัมพันธ์นั้น ททท. ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากทางอุทยานแห่งชาติภูแลนคา แต่หากแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมและเจ้าของพื้นที่ประสานขอความร่วมมือมา ททท. ก็พร้อมที่จะทำการตลาดให้

นอกจากนี้ นายสุชาติ สบาย ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ยังได้กล่าวว่า จากศักยภาพของมอหินขาว ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิจึงมีนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ 3 ฤดู คือ หนาว ฝน ร้อน โดยท่องเที่ยวที่ทุ่งดอกกระเจียวในฤดูหนาว เที่ยวเขื่อนลำปะทาวในฤดูฝน และเที่ยวมอหินขาวในทุกฤดู ซึ่งท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิได้ มุ่งเน้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่าง Top - Down และ Bottom - Up โดยผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีการลงมาสร้างความคิดให้กับชาวบ้าน แล้วจะมีผลส่งกลับไปด้านบนเอง

ในขณะที่ นายวันชัย อัครทวีทอง จากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ ได้ให้ความชัดเจนในเรื่องของการดูแลพื้นที่มอหินขาวว่า ขณะนี้มอหินขาวยังไม่ได้เป็นเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา แต่อยู่ในขั้นตอนของการเตรียมการผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา อย่างไรก็ตาม ท่านยังได้เสนอแนะว่าอยากให้มองการพัฒนาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจริงๆ และส่วนที่สองคือ ชุมชน โดยในส่วนของพื้นที่นั้นสามารถที่จะมีช่องทางในการขออนุญาตพัฒนาได้ ในขณะที่การพัฒนาอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นนั้นสามารถที่จะทำได้ในทันที

ทางด้าน ผู้ใหญ่บ้านเจริญ เจสันเทียะ ตัวแทนชุมชนท้องถิ่นและกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว มีความเห็นว่า ชาวบ้านต้องการให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ขณะนี้ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนนลาดยาง จึงอยากให้ทางราชการให้การสนับสนุน แต่ก็ยังอยากให้ชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่ดั้งเดิมด้วย

ประเด็นที่ 2 ผลกระทบของการพัฒนาต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้กล่าวถึงลักษณะโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีขึ้นในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่อาจจะมีต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมอหินขาวดังนี้

นายสุริยน ภูมิรัตนประพิณ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ได้เสนอแนะว่า ในการดำเนินการพัฒนานั้นควรมีการออกแบบที่คำนึงถึงการรักษาสีสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อพื้นที่ที่เป็นแหล่งต้นน้ำ

ในขณะที่ รศ.สุนีย์ เสี่ยวเพ็ญวงษ์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยการท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น เห็นว่า จากการศึกษาที่เริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนและบริเวณมอหินขาวนั้น ควรจะต้องคำนึงถึงปัญหาในเรื่องน้ำและขยะมากขึ้นด้วย จากการศึกษาวิจัยถึงศักยภาพเบื้องต้นของมอหินขาว ทั้งทางด้าน การปรับปรุงทัศนียภาพ การก่อสร้างที่เน้นการรักษาระบบนิเวศให้มากที่สุด จากการศึกษาที่มอหินขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดใหม่ จึงไม่อยากจะถูกทำลายไป ดังนั้นจึงอยากให้นักท่องเที่ยวที่ช่วยกันรักษาไว้ โดยทางศูนย์ได้มีการเข้าไปให้ความเข้าใจกับคนในท้องถิ่นจากการอบรมระยะสั้นและการดูงานในชุมชนอื่นมาแล้ว นอกจากนี้ทางศูนย์วิจัยการท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขงก็อยากให้พิจารณาถึงความเหมาะสมในการทำถนนเข้าไปในพื้นที่ว่าทำได้มากน้อยเพียงใด และอยากให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์บ้าง เช่น จากการทำลาย โดยทางศูนย์ก็อยากกระตุ้นให้เกิดไกด์ท้องถิ่นขึ้นด้วย

ทั้งนี้ นายสุชาติ สบาย ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาว่า การพัฒนาที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ควรเป็นการพัฒนาในรอบนอกพื้นที่เพื่อไม่ให้กระทบกับพื้นที่ภายใน ไม่ว่าจะเป็นถนนลาดยางหรือโฮมสเตย์ และมีการออกแบบที่เน้นความกลมกลืนแต่ต้องระบุว่าเป็นสิ่งที่ทำขึ้นใหม่ ใช้การออกแบบที่ไม่ใช่การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ดังเช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในต่างประเทศ

ซึ่ง นายนพตล นาอิน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาดโตน มีความเห็นเพิ่มเติมว่า การพัฒนาสามารถทำได้แต่ต้องไม่ให้กระทบต่อธรรมชาติ เช่น กิจกรรมการเดินสำรวจธรรมชาติ แต่สิ่งอำนวยความสะดวกนั้นควรทำภายนอกเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติไม่ได้ห้ามไม่ให้มีการพัฒนา แต่การวางแผนพัฒนาใดๆ นั้น ควรแจ้งให้อุทยานแห่งชาติภูแลนคาทราบก่อนเพื่อพิจารณาว่าสามารถทำได้หรือไม่

ประเด็นที่ 3 ผลกระทบของธุรกิจท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในมอหินขาว

ในส่วนของผลกระทบของธุรกิจท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมอหินขาวนั้น ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความข้อคิดเห็นดังต่อไปนี้

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เห็นว่า ขณะนี้มอหินขาวยังขาดความพร้อมในหลายด้าน ธุรกิจท่องเที่ยวจึงยังไม่เกิด และยังไม่ได้ส่งผลกระทบทางด้านลบ

ทางด้าน อ.ผดุงศักดิ์ แสงเพชร หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เสนอแนะว่า จากศักยภาพทางการท่องเที่ยวของมอหินขาวนั้นทำให้นายทุนมีความพยายามในการกว้านซื้อที่ดินรอบๆ มอหินขาว มากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานี้ขึ้นดังเช่นที่เกิดกับป่าหินงาม

ประเด็นที่ 4 การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดของมอหินขาว

สถานการณ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์ของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม พบว่า

ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 นครราชสีมา เห็นว่า ในปัจจุบัน สถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดชัยภูมิมียุทธศาสตร์ประมาณ 1.2 ล้านคน และมอหินขาวเองก็กำลังได้รับความสนใจมากขึ้น จากความพยายามในการเข้าไปพัฒนาพื้นที่ของหลายหน่วยงาน และการมีชื่อเสียงจากภาพยนตร์ตำนานสมเด็จพระนเรศวร แต่มอหินขาวนั้นยังขาดความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะยังไม่สามารถขายได้ แต่ในส่วนของ ททท. นั้น พร้อมทั้งจะทำการประชาสัมพันธ์ให้เมื่อแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมแล้ว

ส่วน นายอุดมศักดิ์ วิมลวรรณ รองประธานหอการค้าฝ่ายการท่องเที่ยว ได้กล่าวถึงสถานการณ์ทางการตลาดของมอหินขาว ว่าขณะนี้มอหินขาวได้รับความสนใจมาก ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าไปในพื้นที่ที่มากขึ้น ในส่วนของภาคธุรกิจซึ่งก็คือหอการค้าจังหวัดชัยภูมินั้น ได้มีการทำการตลาดอย่างเต็มที่ และยังสามารถทำการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์กลับไม่ใช่ชาวบ้าน จึงไม่เห็นด้วยกับการมีเจ้าของ ดังนั้นจึงอยากให้ปรับปรุงสถานะความเป็นเจ้าของพื้นที่มอหินขาวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวางแผนต่อไป

นอกจากนี้ นายสมพร บุญเกิน รองประธานหอการค้าฝ่ายการตลาด ได้กล่าวเสริมว่า ในการทำการตลาดให้กับมอหินชาวนั้น เมื่อทำแล้วต้องมีผลตอบแทนกลับสู่ทุกภาคส่วน และหอการค้าเองก็ได้มีการดำเนินงานที่สนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยว 3 ถดู คือ ฝนหนาว ร้อน ซึ่งในฤดูฝนเป็นการชมดอกกระเจียว ฤดูหนาวไปล่องแพแลภูทิว ส่วนฤดูร้อนเที่ยวหนองบัวโคก อ่างเก็บน้ำช่อระกา และเขื่อนลำปะทาว โดยหอการค้าได้ทำเป็นแพ็คเกจ (Package) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจ โดยเสนอผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีการใช้จ่ายโดยการกินและนอนมากขึ้นและยังเห็นว่ามอหินชาวนั้นมีศักยภาพอยู่แล้ว และมีจุดขาย คือ หินล้านปีที่มีความเชื่อและตำนาน ซึ่งนอกจากมอหินชาวน่าจะมีซุ้มประตูและรูปหินที่อยู่ในจินตนาการแล้ว ยังมีการชมวิวยามพระอาทิตย์อัสดง ณ จุดชมวิวม้วนาค ที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมากำหนดแนวทางส่งเสริมการตลาดและกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ และท่านยังเห็นถึงความพร้อมของพื้นที่นั้นมาแล้ว ซึ่งสามารถที่จะส่งเสริมได้ จึงอยากเสนอแนะว่า อยากให้มองที่สินค้าเป็นหลัก โดยกำหนดว่าสินค้าคืออะไร ประสานที่ใคร ใครบ้างเป็นผู้รับผิดชอบ และได้เสนอแนะให้มีการตั้งเป็นองค์กรกลางเพื่อทำงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการขึ้น เพื่อให้เกิดการทำงานที่เป็นระบบ ในลักษณะคณะกรรมการ เพื่อทำยุทธศาสตร์ กำหนดแผน และวางระบบการทำงานร่วมกัน

ในขณะที่ นายมานะชัย ตังทิทักษ์ไพบุลย์ ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลข่าวสารองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีความเห็นว่า ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิเพิ่มสูงขึ้น และรูปแบบการท่องเที่ยวก็มีการเปลี่ยนแปลงไป คือ มีการซื้อผ้าไหมมากขึ้น และมาเที่ยวหน้าตกตาดโคนมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการลงทุนในการประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กว่า 1.3 ล้านบาท และยังเสนอแนะเพิ่มเติมว่า จังหวัดชัยภูมิควรรหาจุดขายที่เป็นธรรมชาตินอกเหนือจากน้ำตก ซึ่งก็คือ มอหินขาว โดยนำมาบรรจุในแพ็คเกจ (Package) 2 วัน 1 คืน และควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการร่วมกันปลูกต้นไม้ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวด้วย

สำหรับประเด็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม หรือ SWOT Analysis ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินชาวนั้น ผู้เข้าร่วมการสนทนาได้มีทัศนะดังนี้

อ.หจุงศักดิ์ แสงเพชร เห็นว่า จุดแข็งของมอหินขาว คือ มอหินขาวได้รับความร่วมมือในการพัฒนาอย่างเต็มที่จากหน่วยงานต่างๆ และจุดอ่อน คือ อุทยานแห่งชาติภูแลนคา ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา

ในขณะที่ นายอรรถพล วรรณกิจ ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงาน นครราชสีมา และ นายสันติ นิลหมื่นไวย ก่อตั้งและกีฬาจังหวัดชัยภูมิ ไม่ได้มีข้อเสนอแนะในประเด็นนี้

ประเด็นที่ 5 การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในมอหินขาว

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในมอหินขาวทั้งความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยว ดังนี้

เนื่องจากในปัจจุบัน การพัฒนาการท่องเที่ยวในมอหินขาวนั้นยังมีปัญหาในความชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของพื้นที่ ความเป็นเจ้าของ ผู้ดูแลรับผิดชอบ และกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถทำการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากนัก ดังนั้น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกท่าน จึงเห็นว่าจากปัญหาเหล่านี้ ทำให้มอหินขาวยังขาดความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม ทุกท่าน ยังได้คำนึงถึงการพัฒนาที่จะสร้างผลตอบแทนที่กลับคืนสู่ชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านด้วย

โดย อ.มดุงศักดิ์ แสงเพชร ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า การพัฒนามอหินขาวนั้นควรดึงชุมชนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงชาวบ้านในตำบลท่าหินโงมเท่านั้น แต่ควรให้ชาวบ้านตำบลชัยสิทธิ์มีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากชาวบ้านทั้งสองตำบลนี้ได้ร่วมกันสำรวจรังวัดแนวเขตพื้นที่ร่วมกันมาตั้งแต่ต้น

ในขณะที่ ผู้ใหญ่บ้านเจริญ เจสันเทียะ และ ตัวแทนกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวมอหินขาว ยืนยันว่ามีความพร้อมในการให้บริการทางการท่องเที่ยว หากได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและความรู้

ซึ่ง นายอศวิณ จินตวร เลขานุการนายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ได้เสนอแนะว่า การพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นควรคำนึงถึง

1. การสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น
2. Landscape คือ การพัฒนาพื้นที่
3. การเสนอแนะบทบาทของแต่ละองค์กรที่ชัดเจน

ประเด็นที่ 6 ความรู้และความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวและจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

จากการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมการสนทนา ได้แสดงข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทางด้านการให้ความรู้และความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

อ.ผดุงศักดิ์ แสงเพชร หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของมอหินขาว ว่า การพัฒนามอหินขาวนั้นได้เริ่มจากการดำเนินการของผู้ใหญ่เจริญ เจสันเทียะ ผู้ใหญ่บ้านวังคำแคน ที่ได้ประสานงานมายังโรงเรียนสตรีชัยภูมิในการอนุรักษ์มอหินขาว ตั้งแต่ปี 2544 ทำให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านตำบลชัยสิทธิ์ของและตำบลท่าหินโงมในการสำรวจพื้นที่ การวัดแนวเขต และการประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ ส่วนการครอบครองพื้นที่นั้น เดิมชาวบ้านเป็นผู้ครอบครองพื้นที่ซึ่งเป็นเขตป่าเสื่อมโทรมมาก่อน แต่เป็นการครอบครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ แต่เนื่องจากความต้องการพัฒนาพื้นที่ของชาวบ้านจึงยินยอมมอบพื้นที่นี้ให้อยู่ในการดูแลของหน่วยงานราชการ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ใช้การยินยอมให้ผนวกพื้นที่มอหินขาวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูแลนคา ดังนั้น ท่านจึงเสนอแนะว่าในการพัฒนานั้นขอให้คำนึงถึงชุมชนท้องถิ่นด้วย รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกร่วมกับชาวบ้านเพื่อให้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและประโยชน์ที่จะได้รับ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างการท่องเที่ยวในชุมชน การชมผลิตผลทางการเกษตร เช่น สับปะรด และมะไฟ และการเชื่อมโยงกับสถานที่อื่น เช่น วัดพระธาตุเกตแก้วจุฬามณี ในลักษณะ การขึ้นเขา ชมเขื่อน เขื่อนถ้ำธรรมชาติ เป็นต้น และท่านยังได้มีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า อยากให้ทางอุทยานแห่งชาติภูแลนคาเป็นพี่เลี้ยงให้กับชาวบ้านด้วย

และ นายชัยวัฒน์ นิลทงษ์ หัวหน้าโครงการฟื้นฟูป่าภูแลนคา ได้กล่าวถึง โครงการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมว่า ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี 2546 ถึง ปัจจุบัน โดยการปลูกป่า ปีละ 100 - 200 ไร่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ยังได้มีการให้ความรู้ความเข้าใจและการฝึกอบรมแก่ชุมชนด้วย โดยทางหลวงชนบทจังหวัดชัยภูมิและองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิได้ให้การสนับสนุนการปรับปรุงภูมิทัศน์ การปลูกป่า และการกันพื้นที่ส่วนชุมชน ด้วย

ภาคผนวก ง

แบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

แบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง แบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวนี้ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ชุดโครงการการพัฒนาศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: เขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง คำตอบที่ได้จะถูกประมวลผลในภาพรวมเพื่อใช้ในการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดชัยภูมิต่อไปในอนาคต และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

แบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1: การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความสำคัญ
- ตอนที่ 2: การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความเสื่อมโทรม

ตอนที่ 1: การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความสำคัญ

โปรดให้ค่าคะแนนในการประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาวตามลำดับความสำคัญ โดย 5 หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด, 4 หมายถึง มีความสำคัญมาก, 3 หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง, 2 หมายถึง มีความสำคัญน้อย และ 1 หมายถึง มีความสำคัญน้อยมาก

ค่าความสำคัญด้าน	ค่าน้ำหนัก (A)	ระดับความสำคัญ (B)					คะแนน (A)x(B)
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	
		5	4	3	2	1	
คุณค่าทางธรรมชาติของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว							
ที่ตั้งของมอหินขาว	5						
การเข้าถึงของมอหินขาว	5						
รวมคะแนน	10						
คุณค่าทางอรรถกถาของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว							
คุณค่าทางเอกลักษณ์ของมอหินขาว	2						
คุณค่าทางความสมบูรณ์ของมอหินขาว	2						
คุณค่าทางสังคมของมอหินขาว	2						
คุณค่าทางวิชาการและการศึกษาของมอหินขาว	2						
คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของมอหินขาว	2						
รวมคะแนน	10						
คุณค่าทางจิตวิทยาของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว							
ความมีชื่อเสียงของมอหินขาว	4						
ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว	3						
ภาพลักษณ์ของมอหินขาว	3						
รวมคะแนน	10						
คุณค่าทางสังคมของทรัพยากรท่องเที่ยวมอหินขาว							
การให้ข้อมูลด้านความปลอดภัยของมอหินขาว	4						
การป้องกันการขึ้นราคาค่าบริการของมอหินขาว	3						
การดูแลด้านความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของมอหินขาว	3						
รวมคะแนน	10						

ค่าความสำคัญด้าน	ค่าน้ำหนัก (A)	ระดับความสำคัญ (B)					คะแนน (A)x(B)
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	
		5	4	3	2	1	
ความประมาทของสิ่งแวดล้อมในทรัพยากรท่องเที่ยวของมอหินขาว							
1 การป้องกันพื้นที่ประมาทของมอหินขาว	4						
2 การควบคุมเข้าไปใช้พื้นที่ประมาทของมอหินขาว	3						
3 มาตรการทางกฎหมายในพื้นที่ประมาทของมอหินขาว	3						
รวมคะแนน	10						
รวมคะแนนทั้งหมด	50						50x5=250

ตอนที่ 2: การประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของมอหินขาวเพื่อจัดอันดับความเสื่อมโทรม

โปรดให้ค่าคะแนนในการประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของมอหินขาวตามลำดับความเสื่อมโทรม โดย 5 หมายถึง มีความเสื่อมโทรมมากที่สุด, 4 หมายถึง มีความเสื่อมโทรมมาก, 3 หมายถึง มีความเสื่อมโทรมปานกลาง, 2 หมายถึง มีความเสื่อมโทรมน้อย และ 1 หมายถึง มีความเสื่อมโทรมน้อยมาก

ค่าความเสื่อมโทรมด้าน	ค่าน้ำหนัก (A)	ระดับความเสื่อมโทรม (C)					คะแนน (A)x(C)
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	
		5	4	3	2	1	
พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวของมอหินขาว	3						
การวางแผนใช้พื้นที่ในมอหินขาว	3						
ความประมาทของพื้นที่ในมอหินขาว	2						
สิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่ในมอหินขาว	2						
รวมคะแนน	10						

ค่าความเชื่อมโยงด้าน	ค่าน้ำหนัก (A)	ระดับความเชื่อมโยง (C)					คะแนน (A)x(C)
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	
		5	4	3	2	1	
การรักษาคูณภาพสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท้องถิ่นของมอหินขาว							
1	การจัดการคุณภาพอากาศของมอหินขาว	2					
2	การจัดการคุณภาพเสียงของมอหินขาว	2					
3	การจัดการคุณภาพขยะมูลฝอยของมอหินขาว	3					
4	การจัดการคุณภาพน้ำของมอหินขาว	3					
	รวมคะแนน	10					
การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของชุมชนมอหินขาว							
1	การมีส่วนร่วมด้านรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชุมชนได้รับจากมอหินขาว	4					
2	การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาและบริหารจัดการของชุมชนในมอหินขาว	3					
3	การช่วยเหลืออนุรักษ์มอหินขาวของชุมชน	3					
	รวมคะแนน	10					
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของทรัพยากรท้องถิ่นของมอหินขาว							
1	ความคุ้มค่าของการเที่ยวชมมอหินขาว	4					
2	การจัดเก็บรายได้ของมอหินขาว	3					
3	การเลี้ยงตัวเองได้ของมอหินขาว	3					
	รวมคะแนน	10					
การบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของมอหินขาว							
1	การบริหารจัดการด้านการใช้มอหินขาว	2					
2	การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดของมอหินขาว	2					
3	การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยของมอหินขาว	2					
4	การบริหารจัดการด้านบุคลากรและงบประมาณของมอหินขาว	2					
5	การบริหารจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกของมอหินขาว	2					
	รวมคะแนน	10					
	รวมคะแนนทั้งหมด	50					50x5=250

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์ชุมชน

แบบสัมภาษณ์ชุมชน

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุมชนนี้ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ชุดโครงการพัฒนาศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: เขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและประมวลผลออกมาเป็นภาพรวม เพื่อใช้ในการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดชัยภูมิต่อไปในอนาคต และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว
- ตอนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น
- ตอนที่ 3: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1. ท่านคิดว่าในหมู่บ้านของท่านมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดบ้าง?

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งนั้นมีจุดเด่น / จุดขาย อย่างไร?

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้านมีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้านมีความโดดเด่น / ความสำคัญ อยู่ในระดับใด? (ระดับท้องถิ่น / ภูมิภาค / ประเทศ / โลก)

.....

.....

.....

5. แหล่งท่องเที่ยวใดในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านของท่าน และ แต่ละแห่งมีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยว / ผู้เยี่ยมชมเยือนที่จะเข้ามาในหมู่บ้านของท่าน คือใครบ้าง?

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวประเภทใดที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้านของท่าน?

.....

.....

.....

8. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยว / ผู้เยี่ยมชม รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่านใดอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

9. ท่านได้มีการแนะนำ ประชาสัมพันธ์ และโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

10. กระบวนการขายการท่องเที่ยวในหมู่บ้านของท่านมีขั้นตอนอะไรบ้าง?

.....

.....

.....

11. ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับแต่ละขั้นตอนของกระบวนการขายการท่องเที่ยวอย่างไร?

.....

.....

.....

12. ท่านทราบหรือไม่ว่าหากนักท่องเที่ยว / ผู้เยี่ยมชม ต้องการที่จะติดต่อในด้านต่อไปนี้ สามารถติดต่อได้ที่ใคร?

- 1) ขอข้อมูลการท่องเที่ยว
- 2) จองรายการท่องเที่ยว
- 3) จองที่พัก
- 4) จองรถรับจ้าง / รถนำเที่ยว
- 5) ติดต่อกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างอื่น

13. หากนักท่องเที่ยว / ผู้เยี่ยมชม ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านของท่าน นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง? เท่าไหร่?

.....

.....

.....

14. ท่านมี promotion / package สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ หรือใช้ทุกบริการ การท่องเที่ยวที่ท่านมีหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว

1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้านของท่านมีจุดแข็งอย่างไรบ้าง?

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้านของท่านมีจุดอ่อนอย่างไรบ้าง?

.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านของท่าน?

.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านของท่านลดลง?

.....
.....
.....

ตอนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพความพร้อมด้านทรัพยากรท่องเที่ยว

1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้านของท่านมีความพร้อมที่จะส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากน้อยเพียงใด?

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพความพร้อมด้านการเข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยว

1. ท่านคิดว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านของท่านมีความสะดวกหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 การประเมินศักยภาพความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

1. ท่านคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านของท่านมีอะไรบ้าง?

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีนั้นอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีนั้นสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละกี่คน?

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 การประเมินความพร้อมด้านบริการท่องเที่ยว

1. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีความพร้อมที่จะให้บริการการท่องเที่ยวหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าบริการทางการท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้านถือได้ว่ามีคุณภาพหรือไม่?

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าสิ่งใดที่ควรได้รับการพัฒนาต่อไป? และพัฒนาอย่างไร?

.....

.....

.....

ตอนที่ 3: ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

1. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวสร้างประโยชน์ / ผลบวก ต่อชุมชนของท่านอย่างไร?
(เศรษฐกิจ / สังคม / ศิลปวัฒนธรรม / สิ่งแวดล้อม)

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหา / ผลลบ ต่อชุมชนของท่านอย่างไร?
(เศรษฐกิจ / สังคม / ศิลปวัฒนธรรม / สิ่งแวดล้อม / คุณภาพอากาศ / คุณภาพน้ำ / พืชพันธุ์ไม้ / สัตว์ป่า / ธรณีวิทยา)

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าจะสามารถป้องกันผลกระทบทางลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวได้อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าจะสามารถแก้ปัญหาผลกระทบทางลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวได้อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความพร้อมทางการท่องเที่ยว

แบบสอบถามความพร้อมทางการท่องเที่ยว

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ

แบบสอบถามชุมชนนี้ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมอหินขาว จังหวัดชัยภูมิ ชุดโครงการพัฒนาศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: เขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและประมวลผลออกมาเป็นภาพรวม เพื่อใช้ในการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดชัยภูมิต่อไปในอนาคต และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 AGE

1.2 อายุ

15 - 25 ปี

26 - 35 ปี

36 - 45 ปี

46 - 55 ปี

56 - 65 ปี

66 ปีขึ้นไป

1.3 EDU

1.3 ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า

อนุปริญญา/เทียบเท่า

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 CARE

1.4 อาชีพ

เกษตรกร

รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

ค้าขาย

พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง

1.5 PEOPLE

นักเรียน/นักศึกษา

อื่นๆ ระบุ.....

1.6 YEAR

1.5 จำนวนบุคคลในครอบครัว คน

1.6 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปี

DATA CODE

1.1 SEX

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมทางการท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความพร้อมที่ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีมากที่สุด

ความพร้อมทางการท่องเที่ยว	ระดับความพร้อม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว					
1. บริเวณโดยรอบหมู่บ้านของท่านมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม และน่าสนใจ					
2. วิธีการดำเนินชีวิตของท่านมีเอกลักษณ์ และมีความน่าสนใจ					
3. มีการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่ต่อไป					
4. มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว(เช่น บุญบั้งไฟ แข่งเรือ ฯลฯ) ที่หลากหลายและน่าสนใจ					
5. หมู่บ้านของท่านได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าไปเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง					
6. บริเวณโดยรอบหมู่บ้านของท่านมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์					
7. แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณหมู่บ้านมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ					
8. มีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจในบริเวณใกล้เคียง					
ด้านเส้นทางรถเข้าถึง					
1. แหล่งท่องเที่ยวมีทางหลวงแผ่นดินที่สามารถเดินทางไปถึงได้อย่างสะดวกสบาย					
2. ถนนในชุมชนของท่านสามารถเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้					
3. มีรถโดยสารสาธารณะเข้าไปในชุมชน					
4. ถนนที่ตัดผ่านชุมชนของท่านเป็นถนนลาดยางหรือคอนกรีต มีความสะดวกสบายแม้อยู่ในฤดูฝน					
5. มีเส้นทางรถเดินเท้ารอบหมู่บ้าน					
6. มีป้ายบอกทางที่จะเข้ามายังชุมชนของท่าน					
7. มีรถรับจ้างเข้าสู่ชุมชนได้ตลอดเวลา					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยว
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวที่ท่าน
 คิดว่าชุมชนของท่านมี

	มี	ไม่มี
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยว		
1. มีสาธารณูปโภคครบ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ		
2. มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่		
3. มีการเตรียมการด้านการพยาบาล และการสาธารณสุข		
4. สถานที่จอดรถมีความปลอดภัย มีการจัดเวรยามเพื่อ สร้างความเชื่อมั่นในเรื่องทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยว		
5. มีร้านอาหาร ร้านค้าเบ็ดเตล็ดในชุมชน		
6. มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว		
7. มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก		
8. มีศูนย์หัตถกรรมและสินค้าของชุมชน		
9. มีระบบการกำจัดของเสีย เช่น ขยะ น้ำเสีย		
10. มีโรงแรม เกสเฮ้าส์ หรือบ้านพักให้เช่าในบริเวณ ใกล้เคียง		
11. มีที่พักร่วมกับชาวบ้านหรือโฮมสเตย์		
12. มีสถานบันเทิง เช่นคาราโอเกะ		
13. มีบริษัททัวร์		
14. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น		
15. มีห้องน้ำ ห้องสุขาสาธารณะไว้บริการ		
16. มีป้ายหรือเครื่องหมายบอกทาง		
17. มีพื้นที่สำหรับกางเต็นท์		
18. มีจุดชมวิวที่สวยงาม		
19. มีลานกลางแจ้งหรือเวทีกลางแจ้งไว้ประกอบกิจกรรม		
20. มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือเส้นทางเดินป่า		

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ใช่” เมื่อท่านคิดว่าข้อมูลนั้นถูกต้องและ “ไม่ใช่” เมื่อท่าน
คิดว่าข้อมูลนั้นไม่ถูกต้อง

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ใช่	ไม่ใช่
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าระบบนิเวศ		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ และยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องมีคนในชุมชนเข้าร่วมบริหารจัดการด้วย		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวมากที่สุด		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการจัดสมดุลความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ		
สถานที่พักผ่อนไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงการรักษาสีเขียว		
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ควรเป็นเส้นทางแบบวงกลม		
มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวด้วย		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงการกำจัดของเสีย		
มัคคุเทศก์ต้องรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดีและรู้คุณค่าศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน		
ที่พักควรมีขนาดและองค์ประกอบขนาดเล็ก สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น		
ควรรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ เน้นการประหยัดพลังงาน		
เน้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสีเขียว		
ใช้วัสดุในท้องถิ่นในการออกแบบก่อสร้างที่พักหรือสิ่งปลูกสร้างในแหล่งท่องเที่ยว		

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ใช่	ไม่ใช่
สิ่งปลูกสร้างมีรูปทรงที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม		
หลีกเลี่ยงการนำวัสดุที่เป็นส่วนประกอบของระบบนิเวศที่เป็นของหายากหรือกฎหมายคุ้มครองมาใช้ในการผลิต เช่น แก้วลีย์ งาช้าง หนังสัตว์ เป็นต้น		
นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ แสวงหาความตื่นเต้นและแปลกใหม่ในสภาพป่าที่ห่างไกลความเจริญและมีความยากลำบากในการเข้าถึง		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมาสู่ชุมชน		
ของที่ระลึกจากชุมชนควรอยู่ในรูปแบบที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว		
การพายเรือแคนู การดำน้ำชมปะการัง เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
การคูนก และการเดินป่าไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

คณะผู้วิจัย